

TIJDSKRIFT

Klasse

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

JUNI 92

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Departement Onderwijs

Redactie
Leo Bormans
Patrick De Busscher
Gaby De Moor

Koningsstraat 138 8ste verdieping
1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. abonnementen en administratie 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

Productiesecretariaat
Anny Lecocq

Administratie
Diana De Caluwé

Verantwoordelijke uitgever
J. Helincks, directeur-generaal
Algemene Onderwijsdiensten en Voorlichting

Foto's : Luc Daelemans
Cartoons : Dirk Vercampt
Lay-out : Artefact, Leuven

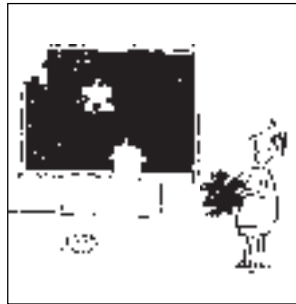
Gedrukt op de persen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departementen Onderwijs en Leefmilieu & Infrastructuur.

Verspreiding : elke Vlaamse school krijgt telkens twee gratis exemplaren van KLASSE

Abonnementen
- 700 fr. per jaar (10 nummers)
- Speciaal tarief uitsluitend voor leerkrachten : 450 fr. op rekening-nummer 091-2203004-66 van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Informatie en Bibliotheek, Koningsstraat 150, 1000 Brussel, met vermelding van naam, voornaam en adres.

Uw onderwijsliteratuur :
Centrale Bibliotheek
Koningsstraat 150, 1000 Brussel.
Tel. 02-210 53 73
Uitlening per post:
Tel. 02-210 53 80

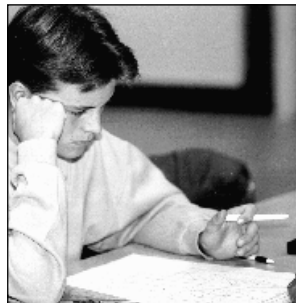
Uw vragen over onderwijs :
Centrum voor Informatie en Documentatie
Koningsstraat 150, 1000 Brussel.
Tel. 02-210 54 00

Wat knelt er in het onderwijs ?
VIZIER p. 4

Hoe ziek is uw school ?
ACTIE p. 16

Huiswerk : veel werk voor niets ? **FORUM p. 24**

PRETTIGE VAKANTIE !

IN DIT NUMMER

KLASSE nr. 26 JUNI 1992

VIZIER

p. 4-13

Net voor u met vakantie gaat een overzicht van de belangrijkste **knelpunten in het onderwijs**. Die komen uit de vrij unieke beleidsnota van het Departement Onderwijs dat daarmee open kaart speelt. U bent er als eerste bij én u kunt reageren. Zoals het schoentje bij u knelt, knelt het immers waarschijnlijk nergens.

ACTIE

p. 14-17

- **Buiten vliegen** kan ook leerrijk zijn : les in de lucht.
- **Hoe ziek** is uw school ? Een gezonde aanpak.
- Milieubewuste jongeren, daar zorgt **de Tuurbus** voor.

GIDS

p. 18-21

- Directeur zoekt **interimaris** (m/v). De wanhoop nabij.
- Vlamingen kennen steeds **minder Frans**. Wat kunnen scholen daaraan doen ?
- Waar blijft **uw wedde** ? Naar verluidt niet langer in Brussel.

PERS

p. 22-23

U kunt zich abonneren op een gedetailleerd **persoverzicht** over onderwijs. In afwachting deze selectie.

FORUM

p. 24-29

- **Huiswerk** : veel werk voor niets ? Wetenschappelijk onderzoek op school.
- Op school had niemand iets gemerkt : **incest** ?
- Wegens gevaar voor overdosis : **geén knelpunt** in FORUM.

DE INFOLIJN

p. 30

Vragen en problemen van leraars. Daarvoor is er de INFO-LIJN.

IDEE

p. 31-34

Ook tijdens **de zomermaanden** ligt het onderwijs niet stil. Vier bladzijden ideeën.

KNELPUNTEN

De overheid wil niet langer wachten op voorstellen van allerlei belangengroepen om een beleid uit te stippen. Daarom heeft elk departement van de Vlaamse Gemeenschap een lijvige beleidsnota samengesteld waarop het nieuwe beleid kan steunen. Dat gebeurde voor de eerste keer in de geschiedenis. De beleidsnota voor onderwijs werd door de administratie met veel zorg en kennis van zaken opgemaakt. Er staan geen vage beloften of holle woorden in, wél concrete cijfers en gegevens, een stand van zaken, een opsomming van de knelpunten én voorstellen om ze op te lossen. **KLASSE** bladert met u door het document dat zonder twijfel de basis vormt voor de onderwijsdiscussie in de volgende jaren. Als het u daarbij opvalt dat er blijkbaar overal problemen zijn, bedenk dan dat we uit de meer dan honderd bladzijden vooral een selectie maakten van de knelpunten. In het stille vermoeden dat u de andere kruispunten wel kent.

Op een managementstraining in het Franse Deauville heeft de top van de Vlaamse administratie veel geleerd. Onder andere dat je beter niet wacht tot na veel gepalaver het beleid herleid wordt tot de grootste gemene deler van het gelijk van de betrokken belangengroepen. Overleg blijft belangrijk maar dan wel met een actieve overheid die weet wat ze wil. En dat is nieuw. Op het strand van Deauville sneuvelde het «paraplu-systeem».

GESNEUVELD OP HET STRAND VAN EER:

HET PARAPLU-SYSTEEM

UIT DE KNEL

Dit overzicht van knelpunten in het onderwijs roept bij u zonder twijfel vragen op. Voor alle duidelijkheid: dit zijn geen nieuwe wetten of decreten, dit is niet noodzakelijk de visie van de nieuwe onderwijsminister en dit zijn evenmin standpunten van KLASSE zelf. Het zijn de knelpunten uit de nagelnieuwe beleidsnota van de administratie van het Departement Onderwijs. Het komt u waarschijnlijk nog wat vreemd voor maar elk departement zal met zijn eigen overheid in de toekomst een actievare rol gaan spelen in de Vlaamse Gemeenschap. En met deze KLASSE speelt het Departement Onderwijs alvast open kaart.

SCHRIJF ONS

Stuur uw reacties, bedenkingen, vragen, voorstellen en kritiek naar KLASSE (KNELPUNTEN) – Koningsstraat 138 – 1000 Brussel. Vermeld naam, adres en telefoonnummer zodat wij u eventueel kunnen contacteren voor meer uitleg of een persoonlijke confrontatie met de mensen die het beleid uitstippelen. In de volgende KLASSE (september) krijgt u niet alleen een overzicht van uw reacties maar ook een uitgebreide confrontatie met de visie van de nieuwe onderwijsminister Luc Van den Bossche.

Het onderwijslandschap is nu een stuk duidelijker dan enkele jaren geleden. Vlaanderen kan een eigen beleid uitwerken, het ministerie is geen inrichtende macht meer en met de nieuwe Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) bestaat er een gestructureerd platform voor overleg met alle onderwijspartners.

Er is bovendien de uitgesproken wil het openbaar ambt te herwaarderen en de ambtenaren een essentiële rol te laten spelen bij de beleidsvoorbereiding. Met dat doel werden het departement en de inspectie in de afgelopen jaren kwalitatief versterkt.

De structuren en instrumenten voor een samenhangende beleidsvoering en besluitvorming zijn aanwezig. Uiteraard moet een minister op onderwijsgebied enorm veel overleggen en onderhandelen eer hij beslissingen kan treffen. De besluitvorming neemt dan ook doorgaans zeer veel tijd in beslag. Essentieel is dat de beleidsvoering gebeurt op basis van eigen voorstellen of beleidsnota's van de overheid. Deze duidelijke en samenhangende voorstellen vertolken de visie van de overheid.

Coherente voorstellen en concepten worden voor advies voorgelegd aan de VLOR en de SERV (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen). Over personeelsaanlegenheden wordt

met de onderwijsvakbonden onderhandeld in het Hoog Overlegcomité.

Uiteraard streeft de overheid in het overleg de grootst mogelijke consensus na, echter niet tot elke prijs. Na het overleg beslist de overheid, eventueel na bijsturing van de oorspronkelijke voorstellen en licht haar beslissingen toe tegenover de onderwijswereld. Het *Centrum voor Informatie en Documentatie* en het eigen blad *Klasse* zullen daarbij een actieve rol spelen.

Het Departement Onderwijs en de gemeenschapsinspectie zijn, ieder vanuit de eigen bevoegdheid, verantwoordelijk voor de beleidsuitvoering en de controle. Deze fase van de beleidsvoering moet gepaard gaan met wetenschappelijke evaluatie en feedback.

In de geest van een totaal gewijzigde relatie tussen de overheid en de instellingen, moet een meerjarenplan tot stand komen dat het resultaat is van een overeenkomst tussen de overheid en alle betrokken geledingen. De ervaring heeft immers voldoende aangetoond dat structuren en wetten nooit de geest kunnen veranderen. Dit is alleen mogelijk indien alle deelnemers ervaren dat zij vanuit hun eigenheid en autonomie reëel bijdragen in het proces.

Dit is het begin van deze nieuwe weg. □

**AUTONOMIE
«MEER ZELF BESLISSEN»**

De voorbije periode, vooral sinds de Vlaamse autonomie inzake onderwijs, was gekenmerkt door een steeds uitgebreider en ingewikkelder regelgeving: vele decreten en besluiten, toegelicht en geëxpliciteerd door duizenden bladzijden omzendbrieven, uitgaande van de minister en zijn administratie, maar ook van de netten (soms parallel). Alle voorontwerpen werden in het overleg met (centrale) inrichtende machten en (centrale) vakbonden aangedikt en ingewikkelder gemaakt.

Daar zijn veel grenzen en nadelen aan (zie de vorige KLASSE). De eerste aanzetten tot een grotere autonomie van de scholen zijn al gegeven.

Het werkingsbudget is een globaal bedrag met een bijna totale bestedingsvrijheid.

De globale lessen- of lestijdenpakketten

proceskarakter van dergelijke hervorming onderkend wordt. De invoering van een grotere autonomie vergt geleidelijkheid, begeleiding en (management) training.

**BASISONDERWIJS
«DRINGEND HERWAARDEREN»**

De onderwaardering van het onderwijsberoep heeft de meest negatieve gevolgen voor het laagste niveau omdat het uiteraard ook moreel en financieel het laagst wordt gewaardeerd. Het is daarom noodzakelijk in elk geval en eerst de ambten van kleuterleider en onderwijzer te herwaarderen. De recrutering voor deze ambten heeft op dit ogenblik ongetwijfeld een niveauperlagings karakter als gevolg en via promotie en selectie ook voor de directie-, inspectie- en begeleidingsfuncties.

Tot de maatregelen voor herwaardering

DE KNEL

der verhoogde inkomsten nog zal kunnen dragen.

In deze nieuwe discussie moet de eigenheid van de drie vormen van het hoger onderwijs sterk aan de orde komen en moet alles in het werk worden gesteld om een positieve studiekeuze bij de studenten te waarborgen. Omgekeerd uitgedrukt: het kan niet de bedoeling zijn een hiërarchische waterniveau te bestendigen van het universitair onderwijs, over het HOLT (lange type) naar het HOKT (korte type). Dat is niet enkel maatschappelijk onverantwoord ten aanzien van de jongeren zelf; het is bovendien volkomen in tegenstrijd met de accentuering van de eigenheid van de opleidingen en het geeft aanleiding tot een overdadige bekostiging zonder reële meerwaarde in het resultaat.

**INTERCULTUREEL ONDERWIJS
«VOOR IEDEREEN»**

Intercultureel onderwijs is in de eerste plaats een oriëntatie van het onderwijs en raakt zowel aan kennisinhouden als houdingen en vaardigheden. Het voornaamste knelpunt is de vrijblijvendheid waarmee het tot nog toe benaderd werd en het gebrek aan concrete vormgeving. Het komt er dan ook in de eerste plaats op aan het intercultureel onderwijs als oriëntatie meer te onderbouwen en het concreter vorm te geven. Dit kan door bij de vaststelling van de minimale eindtermen de interculturele dimensie expliciet op te nemen voor alle leerlingen en niveaus. Essentieel is ook de plaats van het intercultureel onderwijs in de lerarenopleiding en navorming.

Indien het onderwijs zich niet louter tot kennisoverdracht wil beperken, maar ook waarden wil meegeven, dan moet het respect voor de andere en verdraagzaamheid daarin tot uiting komen. Het onderwijs heeft als belangrijke taak om alle leerlingen te leren samen leven. De ontmoeting van verschillende etnische groepen met elk hun eigen taal en culturele gebruiken betekent een verrijking voor iedereen. Uitgaande van deze vaststelling dient het interculturele onderwijs voort te worden ontwikkeld en uitgebreid naar alle leerlingen.

**LEERLINGENVERVOER
«IS DAT ONZE TAAK?»**

Wij vervoeren zo'n 60.000 leerlingen van wie het grootste deel uit het buitengewoon

Kleuterleiders en onderwijzers moeten het eerst gherwaardeerd worden.

per school (i.p.v. de vroegere oprichtings- en splitsingsnormen) geven de school een globaal personeelsbestand en dus een grote vrijheid van pedagogische organisatie.

De nieuwe inspectie controleert het behalen van de eindtermen, niet de wijze waarop leraars dit resultaat behalen.

Voorheen was het gebrek aan participatie van ouders, leraars en studenten in lokaal schoolbeleid het grote argument tegen meer lokale autonomie. Door de creatie van de lokale raden (gemeenschapsonderwijs) en het participatiedecreet (gesubsidieerd onderwijs) werd dit verholpen.

Door deze relatieve autonomie kan de overheid zich concentreren op haar kerntaken: controle op de eindtermen en de kwaliteit, bepaling van de enveloppe per school, voorraangbeleid voor zwakke groepen in het onderwijs enz.

Belangrijk is dat van meet af aan het

behoren de lerarenopleiding, de navorming, de inspectie en begeleiding.

Het kwaliteitspeil en de aanpak van de relatie tussen theorie en praktijk in de initiële opleidingen dienen onverwijld aangepakt. De opvatting dat inhoudelijk alles en dus oppervlakkig moet doorgenomen worden, moet vervangen worden door een diep inzichtelijke benadering van het leerproces.

HOGER ONDERWIJS «VRIJE TOEGANG BEHOUDEN?»

Bij de decreten van vorig jaar ontstond al een brede maatschappelijke discussie over de algemene vrije toegang tot het hoger onderwijs. Dat probleem steekt zeker terug de kop op. Vlaanderen zal belangrijke aantallen vreemde studenten moeten opvangen. Het is zeer de vraag of de Vlaamse Gemeenschap de verhoogde kosten die hieruit voortvloeien, zon-

PUNTEN

onderwijs. Die kunnen moeilijk met een gewone lijnbus worden vervoerd. Toch is het leerlingenvervoer zoals het nu bestaat gebouwd op een concept dat in Wallonië is bedacht en zeer centralistisch verloopt. Het gaat in tegen elke autonomie en elk initiatief vanuit de scholen. Het leerlingenvervoer is volgens ons geen essentiële taak van het departement onderwijs. Kunnen er niet gewoon enveloppes ter beschikking worden gesteld van het buitengewoon onderwijs?

LEERPLICHT «BETER CONTROLEREN»

De controle op de leerplicht verloopt volgens een omvangrijke, arbeidsintensieve en langdurige procedure. Vooral in grotere centra kan dat maanden in beslag nemen. Ondertussen haken de betrokken jongeren gewoon af. Er moet een veel eenvoudigere registratie en controle komen, eventueel via de informatica-technologie.

De grootste uitdaging van onze ambitieuze leerplichtwet is echter aan alle jongeren tot 18 jaar, ook degenen die «schoolmoe» zijn, een zinvolle opvang te bieden in schoolverband. Als onderwijs de moeilijkste jongeren reeds op 15 of 16 jaar laat vallen, is de kans op definitieve maatschappelijke marginalisering des te groter.

LERARENOPLEIDING «OP TERMIJN UNIVERSITAIR.»

De administratie pleit voor een geleidelijk stapsgewijze hervorming van de lerarenopleiding. Op korte termijn moeten georganiseerde samenwerkingsverbanden tot stand komen tussen (een deel van) de huidige PHO-instituten en de universiteiten. In dit kader moet gewerkt worden aan een sterkere invulling van de driejarige opleiding, (vooral naar de algemene en vakwetenschappelijke vorming toe) en voor de universiteitsstudenten aan een betere (vak)didactische opleiding en begeleiding, voldoende dicht bij het concrete onderwijsveld.

Op middellange termijn zou gestreefd moeten worden naar een opleiding op academisch niveau voor alle leraars op alle onderwijsniveaus. Dit wil niet zeggen dat de universiteiten in de toekomst alle leraars zullen moeten opleiden. De lerarenopleiding moet evenwel zodanig opgevat worden dat alle waarborgen aanwezig zijn voor een brede intellectuele basisvorming die gekoppeld wordt

aan praktijk- en didactische opleiding en aan in-service-training bij het begin van de loopbaan.

Deze hervorming moet na breed overleg met alle betrokken partijen gebeuren. Elke bestaande opleiding moet de kans krijgen om die elementen waar ze momenteel sterk in is in de nieuwe opleiding in te brengen.

Daarnaast vormen bijscholing en navorming een wezenlijk onderdeel van de beroepsloopbaan van de leraar.

MIGRANTEN «NIÉT ALLEEN ACHTERSTAND WEGWERKEN.»

De opvallende schoolachterstand en de vaststelling dat er iets grondig fout loopt met de doorstroming van migranten vormden de aanleiding tot het uitwerken van een vernieuwd onderwijsbeleid t.a.v. migranten. Hoewel er weinig twijfel bestaat over de benarde

positie van migranten in het onderwijs en onze samenleving, vormen zij niet de enige groep die zich in deze situatie bevindt.

Deze groepen zijn tot nog toe echter onvoldoende aan bod gekomen in het onderwijsbeleid. De reden is niet ver te zoeken. Kinderen uit marginale groepen beantwoorden veel minder aan het profiel van de gemiddelde leerling. Zij hanteren vaak waarden, normen en gebruiken die afwijken van wat op school als norm geldt of gangbaar is. Een onderwijsbeleid dat succesvol wil zijn, zal daarmee rekening moeten houden.

Onderwijsvoorrang is een integrale aanpak die zich zowel richt op binnenschoolse factoren (onderwijsstimulering) als buitenschoolse factoren (onderwijsactivering) en als dusdanig geschikt is als een vorm van verbijzondering van het onderwijs naar zwakke groepen in onze samenleving. De ambitie van

het vernieuwde migranten-onderwijsbeleid gaat evenwel verder dan het louter bestrijden van achterstand. Het moet ook de integratie bevorderen via het intercultureel onderwijs.

NAVORMING «GERICHT OP GROEPEN EN SYSTEMEN.»

Essentieel is dat de schoolgerichte navorming moet worden ingebed in de groepsgebonden professionele ontwikkeling van de leerkrachten (staff development), zodat elk project duidelijk verwijst naar een schoolbeleidsplan en voorwerp uitmaakt van een ernstige interne evaluatie.

Het belangrijkste structurele probleem is het situeren van de navorming binnen de opdracht van de leerkrachten. De meest evidente oplossing is de navorming binnen de taakbelasting maar buiten de lesuren te plaatsen. Dit roept onmiddellijk de vraag op naar een taakomschrijving. Wil men enige vooruitgang boeken in het uitbouwen van een organiek kader voor de navorming, dan moet hierover dringend overleg op gang komen.

Wil men werkelijk tot een volwassen navorming komen dan is een nog grotere autonomie voor initiatiefnemers vereist, weliswaar gepaard met verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid naar het beleid toe. Dit betekent dat de overheid zover mogelijk dient te gaan in de onmiddellijke en integrale uitbetaling van de dotaties en toelagen aan de initiatiefnemers.

Gezien de vergrijzing van het ambt en gezien de financiële herwaardering slechts mogelijk wordt met meer lesuren of meer leerlingen per leerkracht, zal het aantal oudere leerkrachten het aantal nieuwe instromers sterk overtreffen. Alleen al om deze kwantitatieve reden is verhoogde inspanning voor de navorming onafwendbaar.

Wel dient erover gewaakt dat er geïnvesteerd wordt in meer en betere navorming, niet in de huur van meer en duurder lokalen of in de aankoop van meer en duurder computers.

Ook hier moeten gedetailleerde richtlijnen en voorafgaande toelatingen van hogere hand de plaats ruimen voor overeenkomsten tussen overheid en instellingen, initiatieven vanuit de scholen en zinvolle verantwoording.

OMZENDBRIEVEN «MINDER EN DUIDELIJKER.»

Hoe meer omzendbrieven, hoe minder ze worden gelezen en toegepast. Toch zijn ze nodig om het onderwijsveld precies en grondig in te lichten. We moeten ze echter in een totaal andere, eenvoudige, directe en klantvriendelijke taal schrijven. En er zuinig gebruik van maken. Pas dan zullen ze efficiënt zijn.

De grote snoeioperatie is al begonnen en

de ambtenaren krijgen gespecialiseerde schrijftrainingen. Het effect moet weldra voelbaar zijn.

OPDRACHT «ANDERS DEFINIËREN»

Een hervorming van de opleiding zal moeten samengaan met een herschikking van de werkomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden van de leraar.

De opwaardering zal ook een herziening vragen van de loopbaan en het statuut van de leraar. Het scheppen van promotiekansen, het doorbreken van de vlakke loopbaan, de differentiëring van taken binnen de school, het creëren van mogelijkheden voor een soepele taakuitoefening zijn van groot belang om de positie van de leraar te herwaarderen.

Er kan geopteerd worden voor de creatie van een middenkader, voor ingroeibanen met in-service-training, en voor uitgroei-

stroken; onduidelijke, onvoldoende en ingewikkelde financiering; onduidelijke terreinafbakening tussen de netwerken (VDAB, Middenstand) wat tot spanningen leidt; veel te weinig cursisten behalen het einddiploma (20 % uitval vóór het einde van het eerste jaar); cumul-regeling is voorbijgestreefd; de totaal verouderde en ingewikkelde regelgeving.

De permanente vorming die tot de bevoegdheid van het onderwijsdepartement behoort, moet een stevige decretaale basis krijgen. Op korte termijn moet er een raamdecreet tot stand komen voor het geheel van het volwassenenonderwijs: de Sociale Promotie, de Basiseducatie, het Afstandsonderwijs en het Tweede Kansonderwijs.

Dat decreet moet open en toekomstgericht zijn. Het moet ruimte laten voor nieuwe vormen van volwassenenonderwijs, experimenten en innovaties. Er moet rekening wor-

heeft een aantal relatief kleine scholen.

In de instellingen moet er voldoende ruimte en flexibiliteit zijn om autonoom de korte vervangingen en kleine terbeschikkingstellingen op te lossen, de loopbaan van de leraar te moduleren, specialisten aan te trekken uit de nijverheid en een middenkader te creëren.

De schaalvergroting is ook belangrijk voor het aanbieden van kwaliteitsonderwijs, voor de opbouw en de werking van een positieve schoolcultuur, voor het optimaal aanwenden van de infrastructuur en voor een leerlinggerichte oriëntering met een ruim pedagogisch aanbod.

De schaalvergroting moet gevat worden in een meerjarenplan. De instellingen en de inrichtende machten moeten de kans krijgen om zich evenwichtig te organiseren.

Vanuit de overheid kan aan de inrichtende machten en aan groepen van instellingen wel een stimulans gegeven worden voor een samenwerking per regio.

Het **basisonderwijs** heeft behoefte aan een zorgvuldig voorbereide tweede fase van schaalvergroting. Het huidige scholenbestand in het gewoon basisonderwijs met veel te veel kleine scholen en met een onverantwoorde versnippering in talrijke vestigingsplaatsen is noch pedagogisch, noch budgettair verantwoord. Vooral de vestigingsplaatsen met een kleuterafdeling van één klas zouden zo snel mogelijk moeten verdwijnen.

Ook in het **secundair onderwijs** is het groot aantal relatief kleine scholen met minder dan 200 leerlingen opvallend. In het technisch en beroepsonderwijs is er vraag naar moderne uitrusting. Dit is slechts te realiseren door een minder overlappend aanbod van specialiteiten en instellingen en door een samenwerking met en een engagement van het bedrijfsleven, zonder daarom de instellingen afhankelijk te maken van één of ander bedrijf.

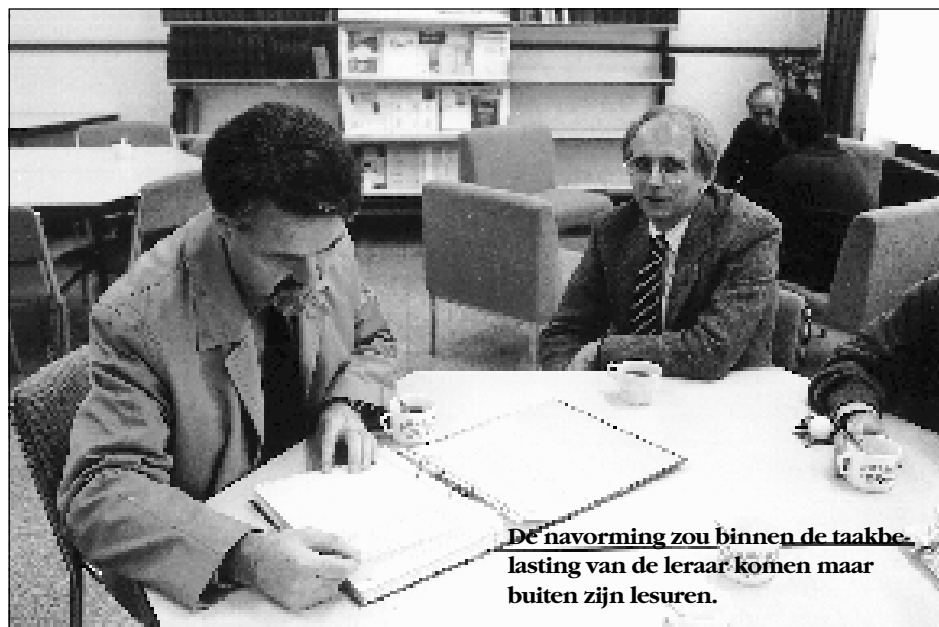
In de grotere scholen kan de infrastructuur en het machinepark intensiever worden benut.

Het **hoger onderwijs** van het korte type is dringend toe aan een totale herziening van het aanbod van de instellingen. Er moet gestreefd worden naar een beperkt aantal instellingen die een geografisch geheel uitmaken en waarin het opleidingsaanbod voldoende gevarieerd is.

Overigens moet in het hele hoger onderwijs maximaal gestreefd worden naar «campussen» met een gevarieerd aanbod.

STABILITEIT «EINDELIJK RUST?»

In '89 kwam er een autonoom Vlaams onderwijsbeleid en sindsdien volgden de decreten elkaar op: de ARGO, de eenheidsstructuur, statuten van het personeel, inspectie en begeleiding, participatie, universitair en hoger onderwijs... het kon niet op. Nu moet iedereen tijd krijgen om de nieuwe regelgeving

De navorming zou binnen de taakbelasting van de leraar komen maar buiten zijn lessen.

nen. De nieuwe taakdefinitie wordt door andere elementen bepaald dan door louter een aantal uren lesgeven.

Leraars praktische vakken moeten mogelijkheden krijgen om deeltijds in het onderwijs te werken en deeltijds in het bedrijf. Ook moet het mogelijk worden op soepele wijze een tijdlang van een bedrijf over te komen naar het onderwijs. Afspraken hierover met de beroepsweld zijn essentieel en wellicht binnen bereik.

PERMANENTE VORMING «EEN NIEUWE REGELING»

Het huidige onderwijs voor sociale promotie kent een aantal tekorten en is dringend aan hervorming toe. Een summier opsomming van de knelpunten: te veel instellingen en te kleine scholen; overaanbod en concurrentie in sommige regio's en witte vlekken in andere

den gehouden met de «markt» van gebruikers. Gelet op elk afzonderlijk doelpubliek en doel moet het modulair systeem met kapitaliseerbare eenheden de norm worden op organisatorisch vlak.

SCHAALVERGROTING «TE VEEL KLEINE SCHOLEN»

Er moeten in Vlaanderen minder maar grotere scholen komen. Dat betekent niet noodzakelijk dat de rationalisatienormen moeten worden opgetrokken. Er moet een gesprek komen tussen de overheid en de onderwijs-wereld om leefbare instellingen tot stand te brengen.

Bij de schaalvergroting moet men komen tot geografisch ééngemaakte grote instellingen met een ruim aanbod. Daarbij moeten we rekening houden met het bestaan van de netten. Vooral het gemeenschapsonderwijs

rustig te verwerken en toe te passen. De uitwerking moet zo eenvoudig en duidelijk mogelijk worden gemaakt.

We moeten bovendien zeker nagaan wat de reële effecten van de nieuwe regels zijn op de realiteit van school en klas. Zo kunnen we evalueren en bijsturen, liefst door de nieuwe structuren niet ingewikkelder maar eenvoudiger te maken.

Voor het hoger onderwijs moet een nieuw decreet komen. Het vorige is maar een raamstructuur.

STUDIETOELAGEN «VERVANGEN DOOR EEN LOKAAL FONDS?»

De vraag kan worden gesteld of het systeem van de studietoelagen in het secundair onderwijs niet moet worden herzien. Om de echte behoeften op te vangen van de financieel zwakkere leerlingen zou aan de scholen een sociaal werkingsbudget kunnen worden toegekend.

De scholen zouden hiermee autonoom een aantal zaken gratis kunnen verdelen. Deze sociale financiering van bepaalde leerlingen door de school zou op een discrete wijze kunnen gebeuren. Er zou een systeem kunnen komen om de fondsen te herverdelen via de participatieraden en de lokale schoolraden. Er zou een differentiatie kunnen zijn naar de onderwijsvorm. In het beroepssecundair onderwijs zitten bijvoorbeeld relatief meer sociaal zwakkere leerlingen.

De studietoelagen in het hoger onderwijs moeten worden geëvalueerd op de reële effecten. Vooral de recente wijziging van de regelgeving (met behulp van kadastraal inkomen) moet op haar reële effecten worden getoetst.

TECHNISCH ONDERWIJS «SAMENWERKEN MET HET BEDRIJFSLEVEN»

De groeiende vraag van de Vlaamse en Europese arbeidsmarkt naar hooggekwalificeerd personeel pleit voor een vernieuwde aandacht voor het technisch onderwijs.

Na de eerste graad secundair onderwijs zitten ongeveer 20 % van de leerlingen voltijds secundair onderwijs in het beroepsonderwijs. Kan een belangrijk percentage van die leerlingen niet terecht komen in technische studierichtingen, indien wordt gewerkt aan een betere begeleiding en een positieve oriëntering in de eerste graad?

Evaluatie van de concrete inhoud van het vak «technologische opvoeding» dringt zich op. Is de technologische component wel voldoende aanwezig in de leerplannen?

In samenspraak met het bedrijfsleven moet worden gestreefd naar een optimale aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven. Het onderwijs mag daarbij zijn autonome opdrachten evenwel niet laten verloren gaan: persoonlijkheidsvorming, aanleren van socia-

le vaardigheden, algemene kennis enz.

Een competitief technisch onderwijs moet ook een beroep kunnen doen op modern didactisch materiaal en een hoogtechnologische uitrusting. Alles wijst erop dat de technische scholen steeds meer zullen worden geconfronteerd met grote uitgaven om hun infrastructuur blijvend aan te passen aan de technologische vereisten. Samenwerking met het bedrijfsleven kan de lasten van de scholen wel verlichten; essentieel blijft evenwel de financiële inspanning van de gemeenschap. Met een schaalvergroting in het technisch onderwijs zou het wel mogelijk worden infrastructuur en machinepark beter en intensiever te benutten.

WEDDE «MEER VERDIENEN»

Het aantal leraars is in België bijzonder hoog in verhouding met het aantal leerlingen

ren, samen met de invoering van een beperkte vorm van soepele bezoldiging. Een totale personeelstop is geen goede optie. Er moeten voldoende jonge leraars blijven om de brug te slaan met de leerlingen. Bovendien zal er over tien jaar een relatief grote uitstroom van oudere leraars zijn. Dat zien we aan de huidige leeftijds piramide.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK «EEN INHAALPLAN»

De evolutie in de voorbije jaren toont aan dat de budgettaire inspanningen van de Belgische overheid ten aanzien van het wetenschappelijk onderzoek voor alle geledingen een dalende ratio opleveren ten opzichte van het Bruto Regionaal Produkt.

Thans zou deze ratio nagenoeg 0,57 bedragen. Het streefcijfer is nochtans 1. De Vlaamse middelen voor onderzoek bestaan

Het technisch onderwijs verdient meer aandacht. De Vlaamse en Europese arbeidsmarkt vraagt hooggekwalificeerd personeel.

of studenten. Dit hangt ook samen met de structuur van het onderwijs zelf. Daarin is zeer veel differentiatie mogelijk. Dat geeft aanleiding tot zeer kleine groepen die telkens opnieuw een leraar vergen. De zeer grote spreiding van de instellingen versterkt dit verschijnsel nog eens.

Er moeten minder leraars komen en die moeten meer kunnen verdienen. Wat is daarvoor nodig? Een gewijzigde opvatting over de opdracht van de leraar, een aangepaste opleiding waardoor hij efficiënter kan functioneren en een herziening van het thans overvloedig onderwijsaanbod. Er moeten ook minder scholen komen. Daarvoor moeten we ons kritisch durven bezinnen over de betekenis en de gevolgen van de «vrije keuze».

Alleen op deze manier is het mogelijk de financiële status van de leraar grondig te verbeteren. Dat moet geleidelijk aan gebeu-

uit de eigen financiële middelen aangevuld met 55 % van de nationale financiële middelen. De toekenning van de Vlaamse middelen en de besteding ervan zijn uitermate versnipperd en onvoldoende kritisch bevestigd.

Twee fundamentele beleidslijnen dringen zich dan ook op. Ten eerste het omkeren van de dalende investering in het onderzoek en ten tweede de coördinatie van het beleid.

Een inhaalplan voor het onderzoek is zeker nodig. Wil men de vooropgestelde ratio halen dan is een stijging van de middelen met 5 % jaarlijks gedurende ten minste vijf jaar een basisvoorwaarde. In Vlaanderen is vooral de evolutie van de middelen voor fundamenteel onderzoek negatief.

De coördinatie van het beleid impliceert ook dat de verhoogde beschikbare middelen veel meer geconcentreerd worden toebedeeld aan de Vlaamse universiteiten. □

DE REAFFECTATIE: HET EINDE VAN EEN SPROOKJE?

De vaste benoeming is de garantie van de overheid voor een stabiele betrekking in het onderwijs en een permanent inkomen tot op het einde van de loopbaan. Reaffectatie en terbeschikkingstelling zijn daarvan de (pijnlijke) gevolgen. Maar het systeem werkt niet en uiteindelijk is niemand tevreden. Ook de overheid niet. Het einde van een sprookje zonder happy-end?

Het criterium bij de terbeschikkingstelling is de anciënniteit en het bekwaamheidsbewijs. In de instelling waar de vermindering zich voordoet, wordt het personeelslid met de kleinste dienstanciënniteit in een welbepaalde specialiteit ter beschikking gesteld wegens ontstentenis van betrekking.

De problemen zijn bekend. De meest dynamische leraars, de jongere leraars, verdwijnen als eersten uit de instelling. Een algemene vergrijzing is het gevolg. Ook voor de kwaliteit van het onderwijs werkt het systeem negatief.

De terbeschikkingstelling is gebaseerd op de vakken en specialiteiten die de leraar effectief geeft en deze waarvoor hij de veraste titel heeft. Dit kan betekenen dat een leraar verplicht vakken moet geven waarvoor hij geen ervaring heeft. Een leraar Nederlands-Engels geeft bijvoorbeeld al 20 jaar Nederlands en moet nu ook Engels onderwijzen, al heeft hij nooit Engels gegeven en geen bijkomende opleiding genoten.

Het kwaliteitsprobleem stelt zich nog sterker in de technische vakken. In 1989 werden de ongeveer 1500 vakken herleid tot een beperkter aantal strikt vastgelegde vakken en specialiteiten. Het vak lassen kwam zo onder de grote noemer mechanica. Dit houdt in dat een personeelslid met een A3-diploma lassen en het D-diploma verplicht alle mechanicavakken moet geven, ook computergestuurd draaien en frezen.

De reaffectaties en wedertewerkstellingen gebeuren door een netwerk van commissies op verschillende niveaus. Over het resultaat is niemand tevreden: niet de inrichtende machten, niet de leraars én niet de overheid.

DE INRICHTENDE MACHT: JAN ZONDER LAND

1. De autonomie van de inrichtende macht voor het voeren van een geëigend personeelsbeleid wordt door de reaffectatie sterk ingeperkt. De jonge leraars die ze zelf zorgvuldig geselecteerd hebben, worden weggestuurd.

In het technisch en beroepsonderwijs is dit vaak nog pijnlijker, omdat het gekwalificeerd personeel met veel moeite en beloften uit de industrie werd aangetrokken.

2. De gereffecteerde en wedertewerkgestelde personeelsleden hebben opdrachten in verschillende scholen. Dat leidt vaak tot minimale aanwezigheid, inzet en betrokkenheid bij de nieuwe instelling.

3. Door de opeenvolging van de reaffectaties en wedertewerkstellingen moeten de lesroosters voortdurend worden aangepast.

4. Het personeel vergrijst snel.

5. Door de wedertewerkstelling in ambten van het opvoedend hulp- en administratief personeel worden de schoolsecretariaten gedesorganiseerd en bevolkt met personeelsle-

den die niet de nodige kwalificaties en ervaring hebben.

6. De gereffecteerde en wedertewerkgestelde personeelsleden nemen de reffectaties en wedertewerkstellingen op, maar stappen onmiddellijk in één of ander reglementair verlostelsel. Op deze manier worden papieren personeelsleden gecreëerd die nooit effectief werken in de school maar de vacante betrekking blokkeren ten nadele van de jonge tijdelijken.

7. De tijdelijke personeelsleden worden ontmoedigd, zien geen perspectief meer in het onderwijs en keren het onderwijs voorgoed de rug toe.

DE LERAAR: KLEIN DUIMPJE

Voor de vastbenoemde personeelsleden is er alvast één positief aspect. Het systeem van terbeschikkingstelling en reffectatie kan voor hen nieuwe kansen, nieuwe tewerkstelling in een bloeiende en groeiende instelling betekenen. Maar ook voor hen weegt het negatieve vaak zwaar door.

1. Versnippering van opdrachten over verschillende instellingen.
2. Dure en tijdrovende verplaatsingen.
3. Medewerking aan parascolaire activiteiten in de verschillende instellingen.
4. Aanpassing aan de verscheidenheid op organisatorisch, pedagogisch en didactisch vlak in de verschillende scholen.
5. Aanpassingsmoeilijkheden bij het overschakelen van het algemeen vormend naar het beroepsonderwijs of omgekeerd.
6. Gebrek aan bijscholing om adequaat aan de nieuwe uitdagingen te beantwoorden.
7. Taken volbrengen van opvoedend hulp- en administratief personeel, waarvoor ze niet de nodige basisopleiding hebben gekregen.

DE OVERHEID: KAFKA

Ook voor de overheid is de balans niet erg positief. Ondanks alles waren er vorig jaar meer dan 1600 voltijdse equivalenten ter beschikking gesteld en NIET gereffecteerd. Dat betekent meer dan 1,6 miljard frank op de begroting. Die trend zet zich door. Bovendien blijft er een groeiende restgroep met probleemdiploma's: snit en naad, huishoudkunde, plastische opvoeding, verpleegkunde, lichamelijke opvoeding en klassieke talen.

Daarnaast leiden de ver doorgedreven reffectaties voor één of een half uur tot kafkaïaanse toestanden.

De reffectaties en wedertewerkstellingen zijn ook beperkt tot het onderwijs. Er zijn tot nu toe geen mogelijkheden tot wedertewerkstelling in de welzijnssector, in de opleiding van de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) of in de middenstandsopleiding. Er zijn bijvoorbeeld een tiental verpleegkundigen terbeschikking gesteld en niet gereffecteerd of wedertewerkgesteld, terwijl de ziekenhuis-

sector een tekort aan verpleegkundig personeel kent.

Het onderwijs, de welzijnssector, de VDAB en de middenstandsopleiding komen voor de financiering nochtans allemaal ten laste van de Vlaamse Gemeenschap.

In het belang van alle betrokkenen in de onderwijswereld (leerlingen, leraars, inrichtende machten, overheid) is het noodzakelijk om deze verliespost te saneren. De zorg van de inrichtende machten voor de kwaliteit van het onderwijs en hun autonoom personeelsbeheer, de belangen van de personeelsleden

en de beperkte financiële middelen van de overheid zullen op een creatieve manier moeten worden verzoend.

Dat kan niet meer door beperkte correcties op het huidige systeem, maar alleen door een nieuw stelsel, gebaseerd op responsabilisering van de scholengroepen zelf. □

DE NIEUWE REFFECTATIE

De Vlaamse Raad heeft in april het onderwijsdecreet III goedgekeurd. Daarin wordt al een en ander aan de reffectatie gewijzigd. Maar er mogen nog nieuwe regelingen worden verwacht.

Tijdelijke personeelsleden die meer dan twee jaar voor dezelfde inrichtende macht werken of binnen dezelfde streek, moeten niet meer wijken voor vastbenoemde collega's die gereffecteerd moeten worden en werken voor een andere inrichtende macht of in een andere streek. Deze immuniteit bestond reeds in het gesubsidieerd onderwijs en wordt veralgemeend naar het gemeenschapsonderwijs.

*Leerkrachten die hun job verliezen blijven ter beschikking van hun inrichtende macht voor het vervullen van pedagogische taken. Wanneer de inrichtende macht de leerkracht niet nodig heeft dan moet ze de persoon naar een andere inrichtende macht doorsturen. Voor structureel boventallige leerkrachten wordt aan **outplacement** ge-*

dacht. Dat is een juridische primeur in de overheidsdiensten. Outplacement of «uitwerving» is een recent fenomeen in het personeelsbeleid. Het betekent dat men een beroep doet op derden om werk te zoeken voor personeelsleden die ontslagen zijn of met ontslag bedreigd.

Leona Detiège, Gemeenschapsminister voor Tewerkstelling: «Outplacement zal een uitzondering blijven, enkel bedoeld voor structureel boventalligen. Het gaat vooral om leerkrachten snit-en-naad en verpleegkunde. Het kan niet de bedoeling zijn dit aan te bieden aan leerkrachten die vakken onderwijzen waarvoor er nu al tekorten zijn, zoals wiskunde of economie.»

Gemeenschapsminister voor Onderwijs Luc Van den Bossche kondigde bij de bespreking in commissie aan het gehele stelsel van de terbeschikkingstelling, de reffectatie en de wedertewerkstelling opnieuw te willen bekijken. Voor het schooljaar 1993-1994 zou reeds een nieuwe regeling gelden.

AANDACHT VOOR ALLE LEERLINGEN

CONCRETE VOORSTELLEN VOOR EEN BETERE AANPAK

U weet het ondertussen wel: ons onderwijs steunt nog te veel op het jaarklassensysteem in het basisonderwijs en op een selectief watervalstelsel van leerlingengroepen en studierichtingen in het secundair onderwijs. Dat zorgt o.a. voor een onaanvaardbaar hoog aantal zittenblijvers. Daar komen we alleen uit met aandacht voor alle leerlingen.

HET RENDEERT NIET

In het verleden werden voor de zorgverbreding al een aantal ingrepen in het onderwijsstelsel uitgevoerd: de aanpassingsklas-taakleraar, het geïntegreerd onderwijs, het huisonderwijs, de externe hulp via o.a. de revalidatiecentra, het eerste leerjaar B van het secundair onderwijs, het deeltijds secundair

onderwijs, de onderwijsvoorrang voor migrantenkinderen, de lestijden voor «neveninstromers» enz.

Deze initiatieven werken om velerlei redenen niet optimaal:

- de inschakeling van taakleraren heeft nog niet de gewenste effecten;
- het geïntegreerd onderwijs verkeert nog steeds in een (reglementair) experimentele fase;
- het eerste leerjaar B secundair onderwijs is in feite het eerste jaar beroepsonderwijs geworden;
- het deeltijds secundair onderwijs functioneert, zowel inhoudelijk als wat de relatie met het bedrijfsleven betreft, nog zeer onvolmaakt;
- het beroepssecundair onderwijs en opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs hebben blijkbaar de eigen opdracht in relatie tot elkaar nog niet gevonden.

De vorderingen op de gebieden van leerlingenvolgsysteem, remedial teaching, orthodidactiek en speciaal leer-materiaal zijn de laatste decennia spectaculair geweest. Deze vorderingen vinden echter zeer moeilijk hun weg naar het onderwijsveld zelf. Aan deze (ortho)didactische verworvenheden moet dringend alle aandacht worden geschonken in de opleiding, training en navorming van leraars.

Er moet dringend een samenhangende visie komen op het geheel van onderwijsvoorrangsregelingen en een rechtvaardige spreiding van de middelen over de gewone en speciale voorzieningen.

Deze visie moet leiden tot een aaneensluitend ge-

Het is te veel: 12 % zittenblijvers in het lager en 35 % in het secundair onderwijs van Vlaanderen. Om menselijke, psychologische, economische en andere redenen is dit aantal onaanvaardbaar hoog.

Anderzijds heeft Vlaanderen een sterk uitgebouwd en modern buitengewoon onderwijs. Betekenisvol is echter het hoge aantal leerlingen in deze sector: ongeveer 3 % van de totale schoolbevolking volgt in Vlaanderen de lessen in het buitengewoon onderwijs. Het aantal leerlingen stijgt zelfs licht in het buitengewoon basisonderwijs. De groei van dit soort onderwijs moet worden beëindigd, vooral omdat de groei zich het sterkst voordoet in het type 8, bij leerlingen met leerstoornissen. Daarvan mag worden aangenomen dat een deel (met of zonder speciale voorzieningen) in het gewoon onderwijs kan worden opgenomen.

Wij mogen fier zijn op de uitzonderlijke gunstige voorzieningen voor mentaal en fysiek gehandicapten. Maar die zijn slechts houdbaar als ze beperkt blijven voor wie ze echt nodig heeft.

Eenzelfde verschijnsel doet zich voor in het beroepssecundair onderwijs. Eén op vijf van de leerlingen van het voltijds secundair onderwijs volgt na de eerste graad les in het beroepssecundair onderwijs. Het lijkt de moeite waard te onderzoeken of niet een aantal leerlingen daarvan (met of zonder begeleiding) terecht kunnen in het technisch onderwijs dat meer perspectieven biedt.

Het modern onderwijs zou zich moeten spreiden over een continuüm met individualiserend gewoon onderwijs en sterk individu-gericht buitengewoon onderwijs.

heel van voorzieningen, waarnaar een leerling positief kan worden geïntereerd op basis van zijn specifieke behoeften en «eigen aard» en van waaruit een leerling zonder grote bezwaren zo snel mogelijk moet «terugvloeien» in het reguliere onderwijs.

De zorgverbreding kan worden uitgebouwd door samenwerking tussen scholen en instellingen (eventueel met overlegplatform) en in het opvoedingsproject van iedere school, gedragen door een multidisciplinair team van deskundigen begeleid door het PMS-centrum dat aan de scholen verbonden is. Het «samenleven» van instellingen met gewoon en buitengewoon onderwijs zal bovendien de isolatie van leerlingen en personeelsleden in het buitengewoon onderwijs voorkomen.

SAMENWERKEN

De overheid moet het door verder verantwoordelijke deregulering in heel wat onderwijsbeleidssectoren (zoals het lestijdenpakket, de werkingstoelagen, de scholenbouw en het personeelsbeheer) mogelijk maken dat een rijk gamma van samenwerkingsvormen kan ontstaan, waarbinnen zorgbreedte zich op basis van deskundigheid kan ontplooiën. Soepel en creatief.

De PMS-sector en het medisch schooltoezicht moeten zich beter bewust worden van hun taak tot preventie van leermoeilijkheden en detectie van de factoren die bij jongeren aanleiding geven tot achterstand. De rol van de multidisciplinaire teams in het lager onderwijs kan worden uitgebreid tot preventieve actie en tot het opvolgen van een breder veld van zorgkinderen.

Er moet ook dieper en bredergravend wetenschappelijk onderzoek gebeuren om de echte oorzaken van schoolmislukkingen en achterstanden in het Vlaamse onderwijsbestel te achterhalen en om middelen aan te bieden die dit verhelpen.

Leermoeilijkheden worden tenslotte ook veroorzaakt door functies in de sociale omgeving van de leerling. Er moet dan ook een gecoördineerde aanpak komen van sociale voorzieningen voor kansarmen, kansarme regio's, steden of wijken. Door samenwerking tussen socio-culturele organisaties, opbouwwerk, OCMW en onderwijs kan dan worden gepoogd de sociale omgeving van de leerlingen te sensibiliseren voor de schoolexterne oorzaken van achterstanden en dit –voor zover mogelijk– te verhelpen. Uiteraard is daarvoor ruim overleg noodzakelijk.

Kunnen we ook niet onderzoeken of we de kleinere studiebeurzen voor het secundair onderwijs niet kunnen afschaffen? De daardoor vrijkomende kredieten zouden we kunnen storten in schoolfondsen voor het gratis maar discreet verstrekken van schoolboeken en ander didactisch materiaal aan hen die het echt nodig hebben. □

DE KWALITEIT VAN DE LERAAR

De onderwijskwaliteit wordt bepaald door een wisselwerking tussen verschillende factoren (structuur van het onderwijs, aantal leraars, leerplannen enz.). De belangrijkste bouwsteen van de kwaliteit van het onderwijs is echter de kwaliteit en de professionaliteit van de leraar. Hoe kunnen we die blijvend garanderen?

De kwaliteit van de leraar wordt bepaald door zijn persoonlijkheid en inzet, door zijn algemene vorming, door zijn culturele belangstelling en achtergrond en niet het minst door zijn vak kennis en door zijn pedagogische en didactische bekwaamheid.

Daarenboven verwacht de maatschappij veel van de leraars. Gelijkelijk welk maatschappelijk probleem (verkeersopvoeding, gezondheidsopvoeding, natuurbewoud, kansarmen in de derde wereld, armoede in de westerse maatschappij, relatievorming...) geeft aanleiding tot een supplementaire opdracht aan het onderwijs.

Om deze onderwijskwaliteit te realiseren en te blijven waarborgen en om aan de bijkomende maatschappelijke verwachtingen te beantwoorden, zijn de initiële basisopleiding, de bijscholing en de navorming van de leraars van cruciaal belang en moeten deze opleidingen optimaal worden uitgebouwd.

De gemakkelijkste weg daartoe is te blijven binnen de huidige structuren.

De wet op de aggregatie van 1929 wordt vervangen door een modern decreet, dat meer ruimte en mogelijkheden biedt aan de lerarenopleiding naast de vakwetenschappelijke opleiding. Een vijfde specifiek jaar voor toekomstige leraars is verwerpelijk, omdat de best afgestudeerden met een universitair eindexamen dan zeker geen leraar meer zullen worden.

Een sterke in-service-training van jonge leraars in hun eerste praktijkjaar (met verminderde opdracht in hun school, ten koste van het lesurenpakket van de school), is zeker op relatief korte termijn haalbaar. Er ontstaat dan een continuüm tussen basisopleiding, brugjaar en navorming.

Het pedagogisch hoger onderwijs (kleuter-, lagernormalschool en regentaat) zou dan een steviger invulling krijgen van de driejarige opleiding, die in 1984 zonder bijkomende middelen moest worden ingevoerd. Als deze hervorming kan worden gecombineerd met een stevige rationalisatie van het aanbod, kan zij zonder grote extra-kost waardevolle resultaten opleveren.

ZWAKKE OPLEIDING

Toch blijft het zeer de vraag of we zo de grootste euvels van de huidige situatie kunnen wegwerken.

In de universitaire instellingen blijft de pedagogisch-didactische begeleiding wellicht zwak.

De opleiding van leraars die morgen in dezelfde scholen en zelfs voor dezelfde klassen staan, blijft zich afspeelen in twee totaal gescheiden werelden: universiteit en hoger onderwijs.

Het grootste euvel is en blijft dat het pedagogisch hoger onderwijs als hoger onderwijs van het korte type doorgaans zwakkere studenten aantrekt, vaak studenten voor wie dit een tweede of derde keuze is. Het hoger onderwijs van het korte type trekt, mede door de veel sterkere doorstroming naar het universitaire en hoger onderwijs van het lange type, een heel ander publiek aan dan twintig jaren geleden. Het recente hogeschooldecreet versterkt deze evolutie nog. In het korte type blijven nog alleen de opleidingen tot uitvoerende functies in het bedrijfsleven (boekhouden, secretariaat, ontvangst, marketing...) én de zachte sector (verpleegkundige, maatschappelijk werker en... 4/5 van de leraars).

Door op hetzelfde niveau te blijven als vroeger (HOKT) krijgt men een veel zwakkere instroom en dus een leraar van (gemiddeld) lager niveau dan voorheen!

Het leraarschap zou echter een kaderfunctie moeten blijven omdat er steeds hogere eisen aan de leraar worden gesteld. Steeds meer Europese landen gaan dan ook de lerarenopleiding situeren op het universitaire niveau; niet alleen omwille van de sterkere theoretische onderbouw en algemene vorming, maar ook om opnieuw een betere instroom te krijgen. Omwille van de groeiende mobiliteit in Europa, zou het zeker beter zijn voor het Vlaams onderwijs om de Europese trend te volgen.

De waardering voor een beroep begint bij het niveau van de basisopleiding. Maar ook de loopbaan en de taakinvinging zijn belangrijk. En uiteraard ook de honorering. Belangrijk en delicaat twistpunt hierbij is of de opleiding op universitair niveau alleen noodzakelijk is voor de toekomstige leraars secundair onderwijs, of ook voor de toekomstige kleuterleiders en onderwijzers.

Uiteraard spelen de verwachtingen qua salariering en maatschappelijke positie in dit debat een belangrijke rol. De budgettaire weerslag kan zodanig groot zijn, dat hij over vele jaren moet worden gespreid en parallel moet verlopen met een even geleidelijke reductie van het aantal leraars. Langetermijnplanning dus en liefst een langetermijn-overeenkomst met de sector. □

Heel wat scholen organiseerden dit jaar iets rond «Europa '92». Wij pikken er twee initiatieven uit waar ook andere scholen inspiratie kunnen halen.

NEEM NU DENEMARKEN

De *Sint-Jozefsschool* in *Heusden-Zolder* werkt elk jaar rond een ander Europees land. Kleine projecten in elke klas en afdeling monden uiteindelijk uit in een origineel schoolfeest. Dit jaar samen met de Vikings, Carlsberg en Lego. Denemarken dus.

Gilbert Buekenberghs, directeur: «We betrekken er de hele school bij en in de loop van het jaar stimuleert iedereen elkaar. In de vakken gaat extra aandacht naar het onbekende Denemarken. Maar belangrijker nog is de verrijkende samenwerking tussen leerlingen, leerkrachten, afdelingen en richtingen. Het is echt een heel creatieve ervaring. Iedereen moet zoveel vaardigheden in de praktijk leren omzetten en het schoolfeest wordt een zinvolle apotheose in plaats van een verplicht nummertje.»

CARLSBERG

Niet alleen de Deense ambassade werkte dit jaar mee, ook heel wat Deense bedrijven namen aan de actie deel: Bang & Olufsen, Nilfisk, Carlsberg... Maar zelfs voor zo'n onbekend land zijn ook de andere aanknopingspunten legio: de Vikings, Legoland, Hans Christian Andersen, de Cobra-beweging... Elk vak en elke richting vindt wel een eigen invalshoek. Bovendien kan de richting Onthaal en Public Relations zich heel concreet oefenen in de praktische organisatie van het geheel. En de leerlingen krijgen elk jaar een steeds ruimere blik op het echte Europa.

DEENSE SCHOLEN

Ook met Denemarken zelf zijn er contacten. Zo leren de leerlingen heel wat uit de vaststelling dat onderwijs overal verschillend is. Zittenblijven bestaat in Denemarken bijvoorbeeld niet. Iedereen gaat er vanaf zeven jaar voor tien jaar naar de *Folkeskole*. Daar krijgen ze één leraar die jaar na jaar mee met hen opschuift. Er zijn niet eens echte examens, wel evaluatiegesprekken. En de lessen lopen van 8 tot 13 u. zodat er elke dag een namiddag vrij is. Die wordt meestal doorgebracht op goed begeleide speelpleinen.

ORGELPUNT

Buekenberghs: «Zo'n project spreid je het best uit over een volledig jaar. Zo kan elke leraar het rustig integreren in zijn lessen en geef je de groeiende samenwerking op school een kans. Het schoolfeest is dan een orgelpunt met buitenlandse bezoekers, optredens, tentoonstellingen en vooral veel doe-activiteiten voor de leerlingen. De betrokkenheid op Europa en het begrip voor de eigenheid van elke lidstaat is dan lekker meegenomen.»

Sint-Jozefsschool - Brugstraat 14 - 3550 Heusden-Zolder - ☎ 011-42 65 65

VOLK UIT

Het *Sint-Dimpnalyceum* in Geel pakte het wel erg groots aan: 230 leerlingen en leraars uit elf EG-landen kwamen een hele week naar Geel. Het was de eerste keer dat in Vlaanderen één enkele school zo'n groot uitwisselingsproject realiseerde. Maar uit de ervaringen kan iedereen iets leren.

Directeur Willy Aerts: «Men had ons gewaarschuwd dat het te veel zou worden voor één school. Maar het is ontzettend goed meegevallen. Al moet je natuurlijk alles zelf doen. De officiële instanties werken meestal pas achteraf mee. Het ministerie en het NSKO leveren wel morele steun maar geen praktische hulp. En sponsors wilden we niet echt inschakelen. Alle scholen mogen ons nu wel contacteren om de ervaringen uit te wisselen. We hebben veel geleerd. Zo hebben we onder andere heel wat adressen van scholen in heel Europa die grág aan een uitwisseling zouden meewerken. Het is echt een bijzonder positieve ervaring geweest voor alle betrokkenen. En dat waren er véél.»

Onderwijsminister *Luc Van den Bossche* opende de Europese week in Geel en zag in het project een voorbeeld van de kansen die het eengemaakte Europa ook het onderwijs te bieden heeft.

IN DE KLAS

Om zich in te leven in de mentaliteit van een ander volk hadden alle klassen sinds het begin van het schooljaar één van de twaalf EG-landen gekozen en gedurende enige tijd bestudeerd. Tijdens de slotdag van het project toonden ze hun visie in een tentoonstelling, een toneeltje of een andere inlevingsvorm. Naarmate het project vorderde werd er trouwens steeds drukker gecorrespondeerd tussen leerlingen, leerkrachten en directie van al die scholen in Europa.

Er moet immers veel geregeld worden. Iedereen verblijft bij gastfamilies. Er werden reisesjes, uitstappen en bedrijfsbezoeken geregeld waarbij de Vlaamse leerlingen ook zelf gids speelden. Maar de leerlingen volgden ook gewoon les en leefden met elkaar mee over alle grenzen heen. Dat is boeiend maar niet altijd even gemakkelijk.

Een leraar: «Niet iedere buitenlander zit op dezelfde golfengte. Stilaan werd duidelijk dat er ook tussen de uitgenodigde scholen mentale verschillen zijn. De Grieken lijken intellectueel hooggeschoold, de Luxemburgers en de Denen zijn slaafse volgelingen, de Fransen en de Nederlanders volgen hun eigen wil. Opvallend ook: het chauvinisme waarmee vooral de Fransen zich door de week banen en de ingetogen vriendelijkheid van de Ieren.»

HEEL EUROPA

KRITIEK

Alleen het bezoek aan de Europese instellingen in Brussel werd een ramp.

Een leraar: «De vet betaalde Euro-publicationsdiensten aldaar lieten het behoorlijk afweten. Ons bezoek aan de Europese instellingen (parlement en commissie!) was een giller van formaat. Gezien hebben we alleen een klein zaaltje, een oud videotje met Peter Ustinov in de hoofdrol en een ambtenaar die een poging deed om in een monoloog van een half uur de droge EG-materie ook zo te houden. De groep die de commissie bezocht kreeg achteraf zelfs geen drankje. De gasten waren behoorlijk ontgoocheld. Het Europese parlement zou toch meer mogen zijn dan een mijnheer achter een microfoon. Conclusie: wie Europa wil zien, kan beter Luxemburg of Straatsburg aandoen.»

Maar het algemeen oordeel is voor iedereen positief.

Directeur Willy Aerts: «We hebben Europa allemaal aan den lijve ondervonden en zowel de verschillen als de gelijkenissen gemerkt tussen taal, cultuur, godsdienst, geschiedenis, levenswijze... Dat is voor iedereen een verrijking. Het project is géén goedkoop Euro-toerisme maar echte Euro-cultuur geworden en het is géén buitenschoolse activiteit maar behoort gewoon tot onze onderwijsopdracht. Het kan ook alleen maar slagen als het is ingebed in een eigen schoolcultuur. Bij ons was dat o.a. de jarenlange ervaring met het scholierenparlement, uitwisselingen met Wallonië, projectdagen rond mondiale vorming enz. Als ééndagsvlieg of solo-werk is zo'n project een doodgeboren kind. En moeten we het ten slotte nog beklemtonen dat zoiets alleen lukt door hecht team-werk van leerlingen, leerkrachten en ouders?» □

Sint-Dimpnalyceum - Gasthuisstraat 2 - 2440 Geel - t. 014-58 02 04

De luchtvaart kan een leuke en interessante invalshoek zijn voor elke les: wiskunde, wetenschappen, taal, geschiedenis enz. Buiten vliegen kan leerrijk zijn.

Vanuit Engeland komt ook in onze scholen de interesse overwaaien voor alles wat vliegt. Veel leraars vinden het een interessante invalshoek voor hun lessen. Groepsprojecten rond «vliegen» motiveren heel wat jongeren: bezoek aan een luchthaven met rondvlucht, samen een vliegtuigje bouwen, de geschiedenis reconstrueren, plannen tekenen, taal en wetenschap... als het maar vliegt. De meeste leerlingen zullen nooit piloot worden maar de droom en de aantrekkingskracht blijven bestaan. **Jeugd en Luchtvaart** geeft in vogelvlucht enkele concrete tips.

BASISONDERWIJS

□ U bouwt papieren vliegers of met balsahout en schuimrubber construeert u zweefvliegtuigjes. Op de speelplaats kunt u dan wedstrijden organiseren. Daarbij kunt u spreken over de krachten die op het vliegtuigje inwerken. U kunt ook tonen hoe u de vlucht van uw vliegtuigje kunt beïnvloeden door de vorm te veranderen.

□ Bewijs dat «lucht» een echt element is: blaas ballons op en laat ze springen. Blaas een luchtband op en sluit hem. Toon dat de lucht weerstand biedt: laat verschillende lichte en zware voorwerpen vallen, meet de valtijd en bespreek dan de resultaten.

□ Maak eens een uitstapje naar een vliegveld waar u een vliegtuig van buiten en van binnen kunt bekijken. Zoek en bespreek de voornaamste onderdelen. Later -terug in de klas- kunt u napraten over wat uw leerlingen allemaal hebben gezien en kunt u ze bijvoorbeeld hun indrukken laten tekenen.

SECUNDAIR ONDERWIJS

□ Met balsahout en ander materiaal bouwen de leerlingen een middelgroot zweefvliegtuig. Daarbij komen begrippen zoals gewicht, balans, vleugelspanning enz. zeker aan bod. In

parallele lessen kunt u spreken over navigatie, instrumenten en systemen, luchtdichtheid enz. □ Organiseer een «carrière-dag» op het vliegveld. Piloten, vluchtleiders, luchthavenleiders, vliegtuigtechnici enz. stellen er hun beroep voor.

Bij Jeugd en Luchtvaart kost een bezoek aan de luchthaven met les in de lucht ongeveer 600 fr. per leerling.

□ Wie geluk heeft en/of zeer ambitieus is kan nog een stap verder gaan. Als u een oud vliegtuig of een wrak kunt opkopen kunt u met de hele school aan de slag. Experts van buiten de school kunnen meehelpen en uw leerlingen nog extra motiveren. U kunt natuurlijk ook van nul beginnen. Dan moet u zeker alle disciplines en alle krachten aanspreken.

□ Koop een vluchtsimulator of laat hem u schenken. Uw leerlingen kunnen nu zelf achter de stuurknuppel. □

Meer informatie:

Jeugd en Luchtvaart Jeugddienst vzw - Bus 16 - 2100 Deurne - Luchthaven Antwerpen - t. 03-239 65 73

HOE ZIEK IS UW SCHOOL?

Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (GVO) is niet nieuw. Elke school weet dat het tot haar opdracht behoort. Nieuw is wél het grote project *Gezonde school in Vlaanderen* dat in september van stapel loopt. En uw school kan hierbij modelschool spelen!

Sinds 1980 heeft de *Stuurgroep GVO in het Onderwijs* verscheidene projecten in het onderwijs geïntroduceerd en begeleid. Zo zijn er de pakketten *Gezondheid... je kan er zelf iets aan doen* in het basisonderwijs en de vijf themapakketten *Gezondheid!* in het secundair onderwijs. In deze pakketten zijn tal van voorbeelden uitgewerkt zodat de leerkracht onmiddellijk aan de slag kan om zelf lessen uit te werken.

Proges (Vereniging voor Promotie van Gezondheid op School) is het uitvoerend orgaan van de Stuurgroep GVO. Haar eerste grote initiatief is het project *Gezonde School in Vlaanderen* dat in principe drie jaar zal lopen. De doelstellingen van de campagne zijn zeer ambitieus :

- een aantal haalbare **formules** uitwerken en uittesten voor de realisatie van de *Gezonde School* in een twaalfstal modelscholen;
- **hulpmiddelen** voor de realisatie van de *Gezonde School* uitwerken en uittesten in de modelscholen;

- **trainingsprogramma's** voor de GVO-teams ontwerpen en uittesten in de modelscholen;
- de bestaande pakketten voor het basisonderwijs **herwerken** op basis van de ervaringen in de pilotscholen;
- **aanbevelingen** formuleren om het *Gezonde Scholen*-concept op grotere schaal te realiseren in Vlaanderen.

Proges heeft –via de netten– een oproep gelanceerd naar de scholen. Tot 15 juni kan uw school zich aanmelden met een team van vertegenwoordigers uit uw hele schoolgemeenschap. Een twaalfstal scholen uit basisonderwijs en secundair onderwijs kunnen aan de eerste fase meewerken. Eind juni zal *Proges* bekendmaken welke scholen geselecteerd zijn. Uw school kan ook een gezonde school in Vlaanderen worden! □

Proges
Eendrachtstraat 56 – 1050 Brussel
☎ 02-502 66 33 of 02-512 54 55

Tabak, alcohol, verslaving, gezonde voeding en veiligheid: scholen nemen hun verantwoordelijkheid op.

MATERIAAL VOOR EEN GEZONDE SCHOOL

□ Basisonderwijs

- *Gezondheid, je kan er zelf iets aan doen: 7 informatiepakketten (één voor de kleuterschool en één per leerjaar lager onderwijs). Per leerjaar geeft het pakket afgewerkte lessen of «aandachtspunten» (suggesties en ideeën) rond 8 thema's: fitheid, veiligheid, mogelijkheden en beperkingen, infectieziekten, gezondheidszorgvoorzieningen, gezondheidsrisico's, relationele opvoeding en voeding.*
- *Thuiswerk is een reeks aanvullende activiteiten bij de reeks uitgewerkte lesjes met de bedoeling dat de kinderen deze thuis, samen met de ouders, uitvoeren. Hierbij hoort ook uitgewerkt didactisch materiaal dat apart verkrijgbaar is.*
- *Ten slotte is er ook een werkmop voor de equipes medisch schooltoezicht en de PMS-centra en een infobrochure voor de ouderverenigingen. Beide publikaties hebben dezelfde titel: Gezondheidsopvoeding, je kan er samen iets aan doen.*

□ Secundair onderwijs

Gezondheid! bestaat uit vijf «blauwe dozen». Elke doos bevat een lessenspakket, een kopieerset met werkbladen en extra didactisch materiaal rond één thema. De vijf deelthema's zijn: tabakspreventie (voor de eerste graad), alcoholpreventie (tweede graad), verslavingspreventie (derde graad), gezonde voeding (voor alle leerlingen) en veiligheid (voor alle leerlingen).

□ Hoe bestellen?

De blauwe dozen voor het secundair onderwijs kosten 800 fr. per stuk. De prijs voor extra didactisch materiaal (één exemplaar zit in de doos met een bestelbon) varieert tussen 8 en 400 fr. U kunt alles bestellen op onderstaand adres.

Alle materiaal voor het basisonderwijs is aan kostprijs verkrijgbaar. Voor concrete informatie over kostprijs en/of eventueel gratis materiaal contacteert u het best onderstaand adres.

Het Belgische Rode Kruis – Dienst Gezondheidsopvoeding – Vleurgatsesteenweg 98 – 1050 Brussel – ☎ 02-647 10 10

TUUR IN DE NATUUR

KINDEREN WORDEN MILIEUBEWUST

Kinderen van het lager onderwijs krijgen een ruimer en concreter inzicht in de milieu-problematiek, in wat er verkeerd loopt en hoe naar een oplossing kan worden gezocht. Met de Tuurbus.

Doen alsof er niets aan de hand is kan niet meer. Dat zou zoiets zijn als de kinderen tot aan hun meerderjarigheid in Sinterklaas doen geloven. Het ontkennen van de milieu-reali-teit met een wereldwijde vervuiling is dus ongewenst. Tenzij er nu een wonder gebeurt, zullen milieuproblemen tot de dagelijkse werkelijkheid van de kinderen behoren.

Milieubewuste leraars vragen zich af welke plaats het milieu in hun opvoedingsproject moet innemen. Voor een *er-is-toch-niets-aan-te-doen-mentaliteit* is binnen de pedagogie geen plaats. Het komt erop aan de bedreigende milieu-informatie om te buigen tot een positieve kracht die kan leiden tot de verbetering van het milieu.

Voor de opvoeders van jonge kinderen is dit geen eenvoudige opgave. Milieuproblemen hangen immers samen met economische, sociale en culturele aspecten en zijn in onze hoog-technologische samenleving enorm complex geworden. Achter de symptomen van het milieubederf de diepere oorzaken niet kunnen zien, verhoogt alleen maar het bedreigende karakter ervan. Dit geldt ook voor jonge kinderen, een groep waarvoor het gezin en de school de belangrijkste opvoedingsmedia vormen.

GEEN VALSE HOOP

Een aantal vaststellingen liggen aan de basis van de behoefte om de milieu-educatie voor het lager onderwijs te stimuleren:

- er is de groeiende vraag van de leerkrachten om milieu-educatie meer aan bod te laten komen;
- er is de behoefte de lessen aan te passen aan de sterk wijzigende verhoudingen en ideeën rond natuurbehoud en milieubeheer;
- er is een besef dat milieuproblemen geen lokaal verschijnsel zijn maar deel uitmaken van mondiale vraagstukken;
- er is de behoefte om in te gaan tegen zowel het negativisme (wegvluchten van milieuproblemen) als tegen het euforisch positivismisme (de techniek zal hoe dan ook voor de oplossing zorgen).

Milieu-educatie moet ook aantonen dat natuurbehoud niet indruist tegen ontwikkeling en dat duurzaam gebruik van het milieu de enige weg is om de kwaliteit van het leven te verbeteren. Dit veronderstelt een zekere ethiek waarbij op een bredere schaal gedacht wordt dan aan *mijn huisje en mijn tuintje*. De mens moet bewust worden van zijn wereldburgerschap en van het maatschappelijk karakter van de milieu-problematiek. Dit betekent ook dat beslissingen niet genomen kunnen worden op basis van economische normen alleen, maar dat rekening moet worden gehouden met andere waarden waaraan eenzelfde gewicht wordt toegekend, zoals bijvoorbeeld **ecologie** en **ethiek**.

Milieu-educatie mag geen vak apart worden, maar moet worden geïntegreerd binnen het totale onderwijsgebeuren: vakoverschrijdend dus.

Het milieu-educatief project **Tuur in de natuur** heeft tot doel een model aan te bieden van een milieu-educatief proces waardoor inzicht wordt verkregen in de milieuproblematiek en waarbij ook de aanzet wordt gegeven naar mogelijke oplossingen.

Dit proces verloopt in vier fasen:

1. Leren **begrijpen** van de natuur;

TUUR DE MIER

Tuur is een super-ijverige mier met gypjes aan, een T-shirt met het embleem van het WWF en hij heeft een petje op met het logo van de Koning Boudewijnstichting. Wie op hem een beroep doet moet wel even geduld hebben. Maar er zijn alvast enkele bijstellingen gebeurd om het project vlotter te laten verlopen. Misschien behoort u straks ook tot de meer dan 300 scholen die al meededen aan het project.

Informatie:

Tuur in de Natuur – Koning Boudewijnstichting – Brederodestraat 21 – 1000 Brussel – t. 02-511 18 40 – fax – 02-511 52 21

Hoe milieubewust zijn úw leerlingen?

2. Objectief **waarnemen** wat er verkeerd loopt en dus met alle zintuigen de omgeving ervaren;
3. Op zoek gaan naar de **oorzaken**;
4. Op zoek gaan naar een **oplossing**.

TELEFONEREN MET EEN KIKKER

Tuur in de Natuur wil op een attractieve manier de milieu-educatie in de school introduceren en stimuleren. Het is de bedoeling om in een periode van veertien dagen via passende activiteiten de leerlingen van het basisonderwijs aan te sporen om actief mee te bouwen aan een gezonde leefomgeving.

Het bezoek van de *Tuurbus* vormt hét hoogtepunt van deze veertiendaagse. Aan de scholen die aan het project meewerken wordt didactisch werkmateriaal ter beschikking gesteld waardoor na het bezoek aan de *Tuurbus* voort kan worden gewerkt en geëvalueerd in de klas.

De *Tuurbus* is een grote truck, omgebouwd tot een doe- en belevingsruimte voor kinderen. In de *Tuurbus* komen de kinderen in contact met de natuur en het milieu op een bijzonder directe manier. Via een uitgedacht circuit beleven de kinderen het milieu in al zijn aspecten: ze zien, horen, ruiken en voelen de natuur. Ze telefoneren met een kikker, ze strelen een schaap, ze kruipen op een vuilnisbelt, ze steken hun neus in een bloem enz.

Voorts is er nog ander didactisch materiaal ter beschikking: de Tuurkrant, de Tuurkisten, de Tuurboeken voor de leerkrachten: het Tuur-denken-boek geeft achtergrondinformatie en het Tuur-doe-boek bevat concrete gegevens om te werken met al dat materiaal.

De Tuurploeg bestaat uit vier onderwijzers. Zij maken afspraken met de scholen om deel te nemen aan het project, brengen het didactisch materiaal eraartoe voor de start van de veertiendaagse, rijden ook de truck ter plaatse en begeleiden de kinderen die in de *Tuurbus* op ontdekkingsstocht gaan. □

GEZOCHT: INTERIMARIS

DE MARTELGANG VAN DE DIRECTEUR

«Schooldirecteurs wanhopig op zoek naar interim-leerkrachten», «Wie wil even voor de klas staan?». De krantenkoppen wijzen op een (acuut of chronisch?) probleem in het hele Vlaamse onderwijs. Wat kan een directeur doen om interimarissen te vinden?

Een fictief vertrekpunt: de leraar LO krijgt een ongeval en zal zo'n vier à zes weken buiten strijd zijn. De directeur moet dus een vervanger vinden. Daarvoor bestaan verschillende procedures.

DE CENTRALE LIJST

In het **Gemeenschapsonderwijs** is er een centrale lijst. Elke kandidaat voor een tijdelijke betrekking moet zich kandidaat stellen bij de **Centrale Raad** van de ARGO. Elk jaar in januari doet de ARGO een oproep via het Belgisch Staatsblad, de pers en allerlei andere kanalen. Dit jaar konden de kandidaten zich aanmelden tot 28 februari. U contacteert in dat geval dus de ARGO voor een interimaris. Als u daar onverhoopt niet aan uw trekken komt kan van de algemene regel worden afgeweken door bijvoorbeeld de Lokale Raad van uw school.

De praktijk volgt de theorie niet zo mooi. Een leraar LO vinden lukt nog wel. Maar stel dat u een leraar wiskunde of informatica of een praktijkleraar zoekt. *Marc Smets* van de *Dienst Aanwerving en Bevordering* van de ARGO heeft recent nog de alambel geluid. Dit jaar had de ARGO zo'n 18.000 kandidaten verwacht. Uiteindelijk viel het resultaat nogal mee: hij heeft er zo'n 16.000, wat *Smets* niet abnormaal noemt.

Smets: «Maar dat betekent niet dat er in oktober ook 16.000 kandidaten beschikbaar zijn. Een vrij groot percentage kan je dan niet meer warm maken voor een korte interim. Ze zijn dan al elders tewerkgesteld en willen die zekerheid niet opgeven. Dat ligt anders als we ze al vanaf september voor langere termijn kunnen inschakelen.

Er zijn vooral problemen bij de korte vervangingen van twee of drie weken. Voor langere opdrachten vinden we gewoonlijk altijd een kandidaat. Leraars technische vakken en beroepspraktijk, wiskunde, economie en informatica zijn er tekort, dat weet ondertussen iedereen. Men heeft het echter nooit over de problemen in alle netten om onder-

wijzers te vinden voor een korte interim. Dat tekort is minstens even schrijnend en stelt nog grotere problemen. Een hele klas zit dan gewoon zonder leraar of een collega heeft ineens veertig leerlingen voor zich.»

DE SOLLICITATIEBRIEF

De hierboven geschetste tekorten doen zich in alle netten voor. Het probleem is vaak niet snel op te lossen. Stel maar even dat u als directeur in Limburg werkt en bovendien een leraar Godsdienst zoekt. Dan kan zelfs de VDAB u niet helpen: Limburg heeft acht vacante plaatsen en maar één afgestudeerde in 1991.

In het **gesubsidieerd onderwijs** moet de kandidaat voor een tijdelijke betrekking vóór 15 juli een aangetekende brief sturen naar de **inrichtende macht** van de school waar hij volgend schooljaar wil lesgeven. De directeur duikt in dit geval dus in zijn dossiers, op zoek naar de geschikte kandidaat. Hij kan ook een beroep doen op de bestanden van de VDAB om zijn reddende engel te vinden. In het **vrij** gesubsidieerd onderwijs kan de directeur dan in laatste instantie Brussel bellen. De *Dienst voor Recruitering* van het NSKO heeft een bestand van kandidaat-leraren die natuurlijk wel liever een volledige opdracht krijgen maar ook voor tijdelijke opdrachten beschikbaar zijn.

In het **officieel** gesubsidieerd onderwijs is het college van burgemeester en schepenen bevoegd om tijdelijke personeelsleden aan te stellen (mits bekrachtiging door de gemeenteraad). In uiterste nood kunnen zij een beroep doen op het Onderwijssecretariaat van Steden

ZONDER WERK

De netten hebben problemen om voldoende tijdelijke leerkrachten te vinden. Anderzijds blijkt dat de Vlaamse reëctatiecommissie er niet in slaagt om alle personeelsleden aan het werk te zetten via reëctatie en wedertewerkstelling.

In totaal zijn 1282 voltijdse ambten niet toegewezen. Dat betekent in praktijk dat zo'n 3000 mensen na het verlies van uren (allemaal of een gedeelte) nog niet aan ander werk zijn geraakt.

In het Gemeenschapsonderwijs zijn 398 voltijdse ambten niet toegewezen. In het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs 209, in het Vrij Confessioneel Onderwijs 383 en in het Vrij Niet-Confessioneel Onderwijs 292 voltijdse ambten.

Opvallend is wel dat in het basisonderwijs bijzonder weinig leerkrachten niet gereëctateerd geraakt. In het basisonderwijs zijn immers slechts 62 voltijdse ambten niet toegewezen. Dat is amper 5% van de niet toegewezen ambten. Het hoger onderwijs staat met 184 voltijdse ambten (14%) op de tweede plaats. Het secundair onderwijs is vervuld de koploper: 1037 voltijdse ambten (81%) zijn niet toegewezen.

De grootste groep niet-gereëctateerden vormen de verpleegkundigen (267 mensen). Dan volgen de regenten kleding (257) en huishoudkunde (176). Het gaat hier veelal om deeltijdse betrekkingen. Door de wetten van vraag en aanbod vallen zij meestal ook naast de interim-boot.

en Gemeenten (OVSG) in Brussel. Die hebben wel een lijst van mogelijke kandidaat-interimrissen maar kunnen geen garanties bieden dat de directeur er ook effectief de gezochte man of vrouw zal vinden. □

- ARGO – Dienst Aanwerving en Bevordering – Belliardstraat 12 – 1040 Brussel – ☎ 02-505 19 80
- NSKO – Dienst voor Recruitering – Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – ☎ 02-507 06 11
 - OVSG – Aarlenstraat 53 bus 5 – 1040 Brussel – ☎ 02-233 20 20

BOZE OUDERS

Het oudercomité van de Gemeenschapsbasisschool van Elsene is boos. In een schrijven aan de onderwijsminister schetsen deze ouders een aantal praktijkervaringen. Herkent u ze ?

Voorbeeld één: uitzichtloos

«Een leerkracht meldt zich ziek in het voorjaar van 1991:

1 dag: geen probleem.

1 week: de school vraagt vervanging.

2 weken: nog niets.

3 weken: de school contacteert de RVA buiten Brussel.

4 weken: paniek, nog altijd niemand.

8 weken: nog meer paniek – nog altijd geen vervanging.

12 weken: probleem tijdelijk opgelost want Paasvakantie.

15 weken: situatie uitzichtloos tot laatste schooldag.

De school kon noch binnen, noch buiten Brussel een leerkracht vinden!»

Voorbeeld twee: ontslag

«Na de Paasvakantie geeft een andere tijdelijke leerkracht haar opzeg (5 dagen!) en vertrekt naar een andere school (dichter bij huis):

1ste week: geen vervanging.

2de week: nog niets.

3de week: ja hoor! Een tijdelijke leerkracht uit een andere school wordt overgehaald om zijn ontslag te nemen (5 dagen!) en komt naar onze school.

Oef... ons probleem opgelost, maar de andere school?»

Voorbeeld drie: overrompeling

«In onze kleuterafdeling (drie wijkscholen + één hoofdschool) vallen wegens ziekte twee kleuterleidsters uit. Eén kleuterleidster staat alleen voor een dertigtal kleuters. We besparen u verdere details, maar dit was geen lachertje.»

Oudercomité Gemeenschapsbasisschool Elsene – Cansstraat 14-16-18 – 1050 Brussel – ☎ 02-511 52 30

DE GEBROKEN BAAN: WANNEER PRECIES?

In KLASSE nr. 23 kon u al alles lezen over de loopbaanonderbreking nieuwe stijl. Dat stelsel is immers grondig vernieuwd en de uitkeringen zijn hoger. Maar niets blijft hetzelfde en ook van dit front is er weer nieuws.

Elk vastbenoemd personeelslid van het onderwijs en de PMS-centra dat een hoofdambt uitoefent (minstens de helft van een volledige opdracht) kan loopbaanonderbreking aanvragen. Die onderbreking kan geheel of gedeeltelijk zijn. Wie zijn loopbaan gedeeltelijk onderbreekt moet de helft van een volledige opdracht blijven uitoefenen.

Normaal zijn er twee aanvangsdata: de onderbreking begint op 1 september of 1 oktober en ze duurt tot 31 augustus. De totale duur is maximaal 60 maanden tijdens uw hele loopbaan. Kortom, als u alles in één keer opneemt mag u uw loopbaan vijf jaar onderbreken.

Uit de syndicale onderhandelingen zijn twee nieuwe aanvangsdata gekomen. Personeelsleden die ter beschikking gesteld zijn wegens ontstentenis van betrekking kunnen in loopbaanonderbreking gaan **op het moment van de reffectatie** als ze vóór 1 september van dat schooljaar de onderbreking hebben aangevraagd. En personeelsleden die op 1 september of 1 oktober in **bevallingsverlof** zijn kunnen in onderbreking gaan na het verstrijken van dit verlof.

DE VERVANGING

De vervanging is een taak voor de inrichtende macht. Ze moet de afwezige bij absolute voorrang door één of meerdere wegens ontstentenis van betrekking ter beschikking gestelde personeelsleden vervangen. In het uiterste geval –als ze niemand kunnen reffecteren– mag de inrichtende macht een beroep doen op een volledig uitkeringsgerechtigde werkloze.

U en uw inrichtende macht stellen het dossier samen. Daarna stuurt u dat dossier naar het gewestelijk werkloosheidsbureau van de VDAB. De VDAB staat ook in voor de uitbetaling van uw onderbrekingsuitkering. Het Departement Onderwijs controleert nog enkel of uw aanvraag voldoet aan alle voorwaarden. □

Wettelijke basis:

Codificatie van de onderwijswetgeving en –reglementering, Deel VIII, Titel I, Hoofdstuk 2; Coördinatie van de omzendbrieven, Deel VIII; Omzendbrief van 29 juli 1991. Dat kunt u allemaal inkijken in uw school.

GEZOCHT: INSPECTEUR

Bij het departement onderwijs is er een vacature van inspecteur, groep industriële technieken, subgroep mechanica.

Alle vastbenoemde personeelsleden uit het gesubsidieerd vrij onderwijs die behoren tot de categorieën van het bestuurs- en onderwijzend, paramedisch, sociaal en psychologisch personeel kunnen hun kandidatuur stellen.

Ook de vastbenoemde personeelsleden van de begeleidingsdiensten van het gesubsidieerd vrij onderwijs komen in aanmerking. Er zijn uiteraard nog een aantal specifieke voorwaarden waaraan voldaan moet zijn (dienstanciënniteit, burgerlijke en politieke rechten enz...).

Alle voorwaarden zijn gedetailleerd verschenen in het Belgisch Staatsblad van 24 april 1992. Verdere details kunt u ook vinden in de omzendbrief die naar de scholen gestuurd werd. □

Alle kandidaturen moeten vóór 15 juni 1992 gestuurd worden naar volgend adres:

*Departement Onderwijs – Administratie
Algemene Onderwijsdiensten en Voorlichting –
Secretariaat – Koningstraat 138
lokaal 524 – 1000 Brussel.*

WAAR BLIJFT MIJN WEDDE?

DE WERKSTATIONS DRAAIEN

«Er zijn in het onderwijs nog altijd jonge leerkrachten die tot vandaag geen frank ontvangen hebben voor een interim gepresteerd in oktober van vorig jaar.» (*lezersbrief in Het Belang van Limburg*).

«Woensdag 12/02/92 werd telefonisch door het werkstation gemeld dat de tijdelijken van onze school als volgt zouden betaald worden: familienaam met beginletter A tot D: per 1 maart, E tot Z: per 1 april! Laten we hopen dat het geen vervroegde aprilgrap is.» (*lezersbrief in Het Laatste Nieuws*).

Het Departement Onderwijs beheert de volledige carrière van ongeveer 150.000 personeelsleden, verdeeld over **49 werkstations**. Iedere school heeft zo één loket waar ze terecht kan voor alle aspecten van haar personeelsdossiers. Dat betekent dat ze u niet meer van het kastje naar de muur kunnen doorverwijzen.

De dagelijkse praktijk is niet gemakkelijk. Van die 150.000 mensen staan er veel in meer dan één school: in totaal zijn er zo'n 180.000 personeelsdossiers. Elke maand wijzigen 22.000 dossiers. Die informatie komt uit 4400 scholen, waarvan sommige niet eens een volwaardig secretariaat bezitten.

In financiële termen uitgedrukt beheren de werkstations in totaal 77 % van de onderwijskredieten. In 1991 ging 148 miljard – op een totaal van 192 miljard – naar directe loonuitgaven.

Ongeveer 350 personeelsleden werken effectief in werkstations. Elk werkstation beheert de personeelsdossiers van 50 tot 150 scholen: in totaal beheert elk werkstation 3000 tot 3500 dossiers of gemiddeld 700 dossiers per personeelslid.

De werking berust op een gezonde **drie-hoeksverhouding tussen leraar, school en departement**. Elke schakel in die ketting is even essentieel. De leraar levert de juiste informatie, de school stuurt de formulieren naar Brussel en de administratie controleert de gegevens en voert de betalingen uit.

Het is logisch en natuurlijk dat in dit proces fouten kunnen sluipen. Maar het gaat daarbij om een zeer beperkt aantal gevallen. De werkstations stellen trouwens duidelijk

In lezersbrieven in de kranten wordt vaak met scherp geschoten op de loonadministratie van het Departement Onderwijs. Soms terecht, soms niet. Het Departement maakt zich echter sterk. Binnen afzienbare tijd – ten allerlaatste tegen 1994 – zal het Departement zijn 150.000 weddetrekkenden snel en correct betalen voor bewezen diensten.

DE NAAM VAN HET PAARD

Secretaris-generaal Georges Monard van het onderwijsdepartement verheelt niet dat de lezersbrieven in de kranten hem een doorn in het oog zijn.

Georges Monard: «Wij zijn ongetwijfeld de grootste werkgever van het land. We hebben onderzocht om de loonadministratie te privatiseren door aan de scholen de bevoegdheid te geven om met sociale secretariaten in zee te gaan. Maar dat zou dubbel zoveel kosten. Wij doen het misschien voorlopig niet zo goed, maar we doen het goedkoop.

De kleine helft van klachten is echter aan de scholen zelf te wijten die de informatie te laat doorgeven. Het gebeurt vaak dat na een klacht van een leerkracht het dossier geantidateerd naar Brussel wordt doorgestuurd.

In de toekomst zullen we op dergelijke lezersbrieven reageren. We zullen man en paard noemen en de naam van de in gebreke blijvende scholen ook aan de pers meedelen. Het zijn trouwens dikwijls dezelfde. We willen wel de confrontatie aangaan met onze nalatigheden, maar niet met die van anderen!»

dat in de helft van deze laattijdige uitbetalingen het probleem in eerste instantie in de school is te zoeken.

HET WORDT BETER!

De hervorming van het Departement is nog niet af, wel integendeel. Toch is er al heel wat verbeterd. Aan de installatie van de werkstations is trouwens een enorme **vormingsoperatie** vooraf gegaan. Die vorming vroeg heel veel van het personeel en sommigen zijn daarbij door de mand gevallen.

Het onderwijsdepartement verandert intussen aanzienlijk: het personeelsbestand is op tien jaar tijd met een tweehonderdtal mensen verminderd (- 18 %). Het aantal universitaires daarentegen is meer dan verdubbeld. De **bevorderingen** zijn voortaan gebaseerd op evaluatie van inzet en kennis, en veel minder op pure anciënniteit en nog minder op andere oneigenlijke criteria.

Tegelijk zorgt het informatiestuurplan 1990–1994 voor een geleidelijke **informatisering** van het volledige personeels- en schooldossier. Hiervan zullen de vruchten pas in 1995 rijp zijn.

Tegen 1995 zullen de werkstations ook verhuisd zijn. Ze werken dan in de provincie van hun scholen om zo de afstand nog kleiner te maken. Vanaf dat moment moet de bekende miserie van de uitbetaling van leraars volledig tot het verleden behoren. Op dit moment is er al een grote vooruitgang waar te nemen. Naar volgend schooljaar toe is nu de prioriteit om de scholen en de leerkrachten concreet in de mogelijkheid te stellen om zich goed en tijdig voor te bereiden op wat van hen wordt verwacht.

Dit betekent dat op dit moment alle **omzendbrieven** met wijzigingen op personeelsvlak in uw school reeds ter inzage liggen. Bijkomend zijn er faciliteiten voor het faxen van dringende documenten. Het gebruik van diskettes en modems is nog in de onderzoeksfase. Daarnaast maakt het Departement zich sterk om uw **rekeninguittreksel** leesvriendelijker te maken. Het Departement zal dit medium nog meer dan vroeger gebruiken om u allerlei informatie door te spelen. □

FRANS? WIE IS DAT ?

Vlamingen kennen steeds minder Frans. Dat zeggen o.a. recente cijfers van het Vast Wervingssecretariaat. Het onderwijs –in casu de drie gemeenschapsministers (van de vorige regering)– heeft dat ook beseft. Wat meer is, ze doen er wat aan.

R. Van Steenkiste bond in de Vlaamse Raad de kat de bel aan. Hij citeerde cijfers van het Vast Wervingssecretariaat die onomstotelijk aantonen dat Vlaanderen steeds minder goed Frans kan spreken. Over een periode van nauwelijks twintig jaar daalde het aantal Vlamingen met een elementaire kennis van het Frans van 61 % tot 42 %. Nochtans blijft het Frans, samen met het Engels, de meest gevraagde taal, niet het minst in het bedrijfsleven.

De drie gemeenschapsministers van onderwijs van de vorige regering hebben twee **uitwisselingsprojecten** opgestart in het **ge woon basisonderwijs**. Een uitwisselingsproject voor de hoogste klassen van het basisonderwijs van de Nederlandstalige en Franstalige Gemeenschap en een uitwisselingsproject voor leraars die in het basisonderwijs de tweede taal onderwijzen. Bedoeling is de lessen in de tweede taal te laten geven door een leraar die deze taal als moedertaal heeft én de leraars de kans te geven hun tweede taal te perfectioneren.

NAAR ZAMBIA

De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand (VVOB; zie ook KLASSE nr. 22) zoekt **vijf leraars** secundair onderwijs voor Zambia. Enerzijds zoekt de VVOB licentiaten wiskunde, wetenschappen en Engels en anderzijds industrieel ingenieurs elektriciteit of mechanica en technisch tekenen. Een aggregaat en liefst ook onderwijservaring zijn wel noodzakelijk. **Eind juni** start de selectieprocedure. Kandidaten moeten dus zo snel mogelijk contact opnemen met de VVOB. □

VVOB
Maria Theresiastraat 21 – 1040 Brussel
☎ 02-217 76 15

Dergelijke uitwisselingsinitiatieven bestaan ook in het **secundair onderwijs**. Anderzijds krijgen de secundaire scholen een pakket urenleraar dat ze volledig vrij kunnen aanwenden. Dat betekent o.a. dat een bepaalde school soeverein kan beslissen om voor één of meer leervakken –bijvoorbeeld het taalvak Frans– de klasomvang te beperken.

In het secundair onderwijs is een driegradsstructuur ingevoerd. In elk leerjaar is een basisvorming verplicht waardoor een reeks vakken als onontbeerlijk worden beschouwd. In omzeggens alle leerjaren is het vak Frans zo'n verplicht vak. Het is niet zo dat de overheid per afzonderlijk vak een verplicht aantal uren bepaalt. Wel zijn er zogenaamde **syntheselessentabellen** uitgewerkt. Die tabellen zijn opgevat vanuit het minimum aantal wekelijkse lestijden in het voltijds secundair onderwijs en krijgen bij toepassing automatisch de ministeriële goedkeuring. Daarbij werd het Frans zeker niet veronachtzaamd.

Dit schooljaar zijn in het voltijds onderwijs ook nog een aantal nieuwe structuuronderdelen opgericht in het algemeen en het technisch secundair onderwijs. De component moderne talen speelt daarbij een fundamentele rol. Diverse onderwijsinstellingen programmeren zo op het niveau van de lagere én hogere secundaire technische leergangen een leergang Frans (elementaire, praktische en/of gevorderde kennis).

In het hoger onderwijs moeten taalcurssussen een functioneel doel hebben in de opleiding. Ze worden dus niet zomaar overal georganiseerd. Wel kunnen we de studenten stimuleren om deel te nemen aan extra-

OVER DE GRENZEN

Een vormingsstage in Nederland. Uw instellingshoofd en uw inrichtende macht moeten uw aanvraag ondertekenen. Als uw aanvraag wordt goedgekeurd zijn reis en verblijf in principe gratis.

– Van 8 tot 13 november
Conference on environmental education in Europe.

De voertaal van de stage is het Engels. De stage vindt plaats aan boord van een schip dat u van Rotterdam naar Leeuwarden voert. □

Inlichtingen en inschrijvingsformulieren:

Departement Onderwijs
Secretariaat-generaal t.a.v. Leen Mortier
RAC – Arcadengebouw – 3de verdieping –
kantoor 3087 – 1010 Brussel
☎ 02-210 51 10

Kunnen uw leerlingen de weg vragen in Parijs?

taalcurssussen. Hier spelen trouwens ook andere factoren mee : voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek vervult het Engels een leidende rol, de economische ontwikkeling vereist een intensievere kennis van het Duits. □

Voor meer informatie :

Omzendbrief OND/II/CDG/PB/a1/001 (uitwisselingen basisonderwijs) van 6 juni 1991 en omzendbrieven SOZ(90)15 van 3 augustus 1990 en SOZ(90)24 van 29 oktober 1990 (uitwisselingen secundair onderwijs). Die omzendbrieven liggen in uw school ter inzage. Maak er gebruik van.

ONDER MOEDERS PARAPLU

De overblijffaciliteiten in Nederlandse scholen nemen toe. In 1981 was er opvang tussen de middag in 22 procent van de kleuterscholen en 40 procent van de lagere scholen. In 1989 zorgden reeds 69 procent van de basisscholen voor middagtoezicht.

Het onderzoek van M.C. Meijvogel geeft wel enkele verrassende conclusies. Zo blijken slechts 33 procent van de moeders te werken en dan meestal nog deeltijds. De meeste moeders –55 procent– die hun kinderen laten overblijven zijn huisvrouw.

Hét hete hangijzer is de begeleiding. De overheid betaalt er niet voor en dus zijn het de moeders zelf die er voor opdraaien. Moeders dus, terwijl het juist de bedoeling was dat zij konden gaan werken, studeren of dingen voor zichzelf konden doen. □

(Trouw/Ned.)

DIKKE VRIENDEN

Amerikaanse kinderen zijn te dik: 15 tot 25 procent kampt met minstens 30 procent overgewicht en is dus «zwaarlijvig». In de periode 1963–1980 steeg het aantal zwaarlijvige kinderen in de leeftijdsgroep van zes tot elf jaar met 54 procent. In 1980 slaagden nog 43 procent van 17-jarigen voor een fitness-test, vandaag is dat nog 32 procent.

Meer vet en minder fit is minder gezond: 40 procent van de Amerikaanse kinderen vertoont al tekenen van hartziekten. De helft van de kinderen heeft een verhoogd cholesterolgehalte.

Volgens een recent onderzoek is de televisie de grote schuldige. Jongeren kijken gemiddeld drie uur televisie per dag, in het weekend zelfs drie en een half uur. Het onderzoek toont aan dat elk uur méér voor het kleine scherm goed is voor twee procent meer zwaarlijvig. □

(Phi Delta Kappan/VSA)

JONGE ROKERS

Een Engels onderzoek toont aan dat rokers van 13 tot 17 jaar al minder gezond zijn dan hun niet-rokende leeftijdsgenoten. Ze slapen ook minder, doen minder aan sport en drinken meer alcohol. Roken helpt ook de meisjes niet die willen vermageren: rokende meisjes wegen gemiddeld 4 kg meer dan niet-rokende meisjes.

Aan het onderzoek werkten 491 jonge mensen mee. Drie procent van de 13-jarigen, elf procent van de 15-jarigen en achtentwintig procent van de 17-jarigen zijn regelmatige rokers. Eén vierde van deze jongeren klagen over hun gezondheid, tegenover 16 procent bij de niet-rokers. Rokende jongens sporten één uur per week, niet-rokers bijna drieënhalf uur. Rokende meisjes sporten gemiddeld minder dan één uur per week, niet-rokende meisjes meer dan twee uur. □

(Times Educational Supplement/Eng.)

LEERACHTERSTAND BLIJFT

Hoewel Nederland veel geld en mankracht steekt in het bijspijkeren van kinderen met een leerachterstand, is het resultaat bedroevend. Dat zegt J. Klopprogge in een recent onderzoek.

Twintig procent van de leerlingen in de hoogste klas van het basisonderwijs hebben niet de vaardigheden om het secundair onderwijs succesvol aan te pakken. Het gevolg is dat slechts veertig procent van de schoolverlaters van het middelbaar beroepsonderwijs een diploma halen. Voor kinderen uit laag opgeleide en/of allochtone gezinnen ligt de uitval op tachtig procent.

Aan geld of middelen is geen gebrek: 5000 full-time docenten, 400 miljoen gulden extra voor kansarme leerlingen in het basisonderwijs en nog eens 400 miljoen gulden voor het secundair onderwijs. Volgens Klopprogge weet men alleen niet hoe men het doeltreffend moet uitvoeren. □

(Algemeen Dagblad/Ned.)

PERSOVERZICHT

In juli en augustus is er geen KLASSE. Dus ook geen persknipsels. Toch kunt u de pers over het onderwijs op de voet blijven volgen. En dat zelfs dagelijks! Neem daarvoor een abonnement op het Persoverzicht van het Centrum voor Informatie en Documentatie – Koningsstraat 150 – 1000 Brussel – ☎ 02-210 53 92. U stort gewoon 5000 fr. op rekening nr. 091-2203004-66 met de vermelding Persoverzicht en u krijgt een heel jaar lang dagelijks de Belgische (en enkele Nederlandse) persberichten over het onderwijs bij u thuis in de bus. □

LERAARSPOOL

Een zieke leraar kan pas na tien dagen afwezigheid vervangen worden. Om toch een snelle vervanging mogelijk te maken wil Waals onderwijsminister Elio Di Rupo een «pool» van tijdelijke leerkrachten aanleggen. Een soort «Touring Wegenhulp» waar u binnen enkele uren een vervanger kunt krijgen.

Deze pool zou enkel werken voor het basisonderwijs van de Franse Gemeenschap. □

(Le Soir)

PARADOX

De Waalse onderwijsmiddelen zullen tussen 1992 en 2000 van jaar tot jaar dalen van 127,1 miljard naar 125 miljard (in constante franken). Tegelijk stijgt het aantal leerlingen met 10.000 eenheden: van 799.000 nu naar 809.000 in 2000.

Omgekeerd daalt het leerlingenaantal in Vlaanderen: van 1,04 miljoen nu naar 991.000. De onderwijsmiddelen stijgen echter van 166,1 miljard naar 169,4 miljard in 2000. □

(La Libre Belgique)

ZWEMMEN

De helft van alle negenjarigen in de vier grootste Nederlandse steden heeft geen zwemdiploma. Over het hele land gezien neemt het aantal negenjarigen met een zwemdiploma toe: 83 procent tegen 74 procent in 1985. Het georganiseerde schoolzwemmen neemt echter af en daardoor komen kinderen uit sociaal-zwakere middelen in de problemen.

Op sociaal «sterke» scholen hebben 92 procent van de negenjarigen een zwembrevet, op sociaal «zwakke» scholen slechts 24 procent. In Amsterdam, Den Haag en Utrecht is het aantal kinderen met een zwemdiploma met gemiddeld 5 procent gedaald sinds 1985. Veel allochtone kinderen zullen waarschijnlijk nooit leren zwemmen. □

(Uitleg/Ned.)

BESCHAMENDE SITUATIE

De Franse Minister van Onderwijs wil de «historische achterstand» die Frankrijk heeft op het vlak van talenkennis wegwerken. Een probleem: te weinig onderwijzers kennen talen.

De minister wil een eind maken aan die beschamende situatie en bindt de strijd aan tegen het Franse monolinguisme. In leraarskringen reageert men met veel scepticisme op de plannen. Vooral de idee om al in de laatste jaren van het lager onderwijs een vreemde taal te gaan leren, is volgens sommige critici onhaalbaar. Slechts 23 % van de onderwijzers zijn in staat om die tweede taal te onderwijzen. □

(De Standaard)

HET VERSCHIL

Verscheidene klachten van vrije katholieke scholen dat de overheid ze slechter behandelt dan het gemeenschapsonderwijs en dat dit in strijd is met de grondwettelijk gegarandeerde gelijke behandeling van alle scholen, werden afgewezen door het Arbitragehof.

Onder meer de vzw Don Bosco klaagde aan dat de katholieke internaten beduidend minder subsidies ontvangen dan de internaten van het gemeenschapsonderwijs.

Het Arbitragehof stelde dat er objectieve verschillen bestaan tussen het vrij onderwijs en het gemeenschapsonderwijs: gemeenschapsscholen en -internaten moeten, evenwichtig gespreid, over heel het grondgebied aanwezig zijn en ze mogen in principe geen leerlingen weigeren. □

(Het Nieuwsblad)

SPIEK-MACHINES

De Hogeschool Enschede in Nederland is de eerste school die de strijd heeft aangebonden met het elektronische spieken. Vanaf het volgende schooljaar mogen de studenten bij examens alleen nog gebruik maken van eenvoudige, goedkope rekenmachines waarmee slechts de basisbewerkingen kunnen uitgevoerd worden. Volgens directeur Winkelhorst van de afdeling elektrotechniek, begonnen de mogelijkheden om gegevens op te slaan in de steeds grotere geheugens van de rekenmachientjes, stevig uit de hand te lopen. Op een gegeven moment begonnen de studenten zelfs gegevens naar elkaar door te seinen met behulp van infrarode stralen. □

(Het Belang van Limburg)

72 MILJOEN LEERLINGEN

De vermindering van het aantal kinderen in Europa de voorbije 25 jaar wordt grosso modo gecompenseerd door de alom stijgende deelneming aan het onderwijs. Het totaal aantal leerlingen en studenten bleef zo vrijwel constant.

In 1990 telde Europa zo'n 72 miljoen leerlingen. Dat zijn er slechts 3 miljoen minder (4 à 5 %) dan in 1980. Het aantal geboorten daalde daarentegen met meer dan een kwart tussen de jaren zestig en 1990: van meer dan 5,5 miljoen tot minder dan 4 miljoen.

In het basisonderwijs is het aantal leerlingen als gevolg daarvan met ongeveer een kwart gedaald tussen 1975 en 1990: van 28,3 miljoen leerlingen naar 21,7 miljoen.

In het secundair onderwijs is die daling sterk afgezwakt door de toenemende participatie aan dit onderwijs. Het aantal leerlingen daalde met slechts 5 % van 34,5 miljoen naar 33 miljoen.

In het hoger onderwijs is het aantal studenten zelfs gestegen, deels omdat de geboortendaling nog niet helemaal is doorgedrongen en deels omwille van de toenemende participatie. In 1975 telde Europa 5,2 miljoen studenten in het hoger en universitair onderwijs, in 1990 al 8,3 miljoen. □

(De Standaard)

LESSEN BLIJVEN HANGEN

Veel mensen kampen geregeld met het frustrerende gevoel dat de jaren op de schoolbanken doorgebracht verloren tijd zijn, omdat er van de aldaar opgedane kennis amper iets blijft hangen. Maar de leraars kregen onlangs een steuntje in de rug van een Brits vorser. Zijn ontdekking sluit aan bij een theorie die stelt dat goed aangeleerde informatie die uit de schooltijd dateert, zelfs na vijftig jaar nog altijd in de hersenen toegankelijk blijft.

In de nieuwe studie werden studenten getest op de mate waarin ze zich namen en concepten uit de cursus psychologie konden herinneren. Daaruit bleek dat de verhouding correcte antwoorden op de gestelde vragen tijdens de eerste drie jaar na de cursus terugviel tot ongeveer 70 procent, een percentage dat de volgende acht jaar van de studie ongewijzigd bleef.

Uit de studie bleek ook dat de blijvende herinneringen vooral betrekking hadden op specifieke feiten die in de cursus gedetailleerd werden voorgesteld, en niet op de aanwezigheid van een abstract mentaal schema dat de student zich volgens een bepaalde theorie tijdens de cursus over een onderwerp zou vormen. Veel van die informatie zou in het impliciete geheugen opgeslagen zitten: dat deel van het geheugen waarvan we ons niet «bewust» zijn. □

(Knack)

BUITENLANDSE STUDENTEN

Het aantal vreemde studenten in het hoger onderwijs ligt in België en Frankrijk ver boven het Europese gemiddelde. In 1990 herbergden zij 23.561 buitenlandse studenten. Dat is 10 % van het totaal aantal studenten in het Belgisch hoger onderwijs. Het Europees gemiddelde is 5 %. Frankrijk had zelfs 12 % vreemde eenden in de bijt.

Een kleine helft van de buitenlandse studenten in België (10.969) kwam uit andere EG-landen. Afrika leverde ons 7614 studenten, Azië 2480, de overige Europese landen 1162, Zuid-Amerika 645, Noord-Amerika 603, Oceanië 15 en de rest (nvdr: de Zuidpool?) 73. □

(Het Volk)

Prof. Chris Vandebroek, RUG: «Vlaanderen hinkt achterop. Wat we nodig hebben zijn meer hoger geschoolden. Slechts 43 procent van de Vlamingen volgt momenteel hoger onderwijs. Slechts een derde van de Vlaamse jongeren biedt zich aan op de universiteit, terwijl Wallonië een verhouding van 50 procent bereikt.

Omvangrijke besparingen zijn mogelijk als men de geldverslindende verzuiling van ons onderwijs aanpakt. Dat geld moet naar de leerkrachten gaan. Onderwijzers verdienen voorheen zowat 2,5 maal meer dan bouwvakkers. Intussen is dit verschil helemaal weggewerkt. Straks gaan zeer grote groepen leerkrachten (30 à 40 procent) met pensioen. Wie wil hen nog vervangen? In enquêtes zegt 60 procent van onze universiteairen nu al niet meer geïnteresseerd te zijn in het onderwijs. In Engeland moeten Pakistanen nu al de gaten vullen.»

Régis Dohogne, Franstalige christelijke onderwijzersvakbond: «Als de leraars morgen alle niet-betaalde taken weigeren, dan ligt het onderwijs op zijn rug.»

Johan Heene, professor Universiteit Gent: «De leerlingen moeten leren omgaan met een computer. Vooral om hen te leren hoe ze de computer zinvol en kritisch moeten inpassen in hun beroeps- en privéleven. Dat is echte computer-alfabetisering: de mens leren om de computer de plaats te geven die het apparaat slechts verdient.» □

HUISWERK

VEEL WERK VOOR NIETS?

Eén maand lang verbleef Nadine De Wachter (Wetenschappelijk Medewerker Onderwijskunde, VUB) op een secundaire school om bij meer dan 200 leerlingen de huistaken te volgen vanaf het moment dat ze werden opgegeven tot ze werden verbeterd. Zij brengt verslag uit over de conclusies van haar onderzoek dat werd uitgevoerd in opdracht van het Departement Onderwijs. Er kruipt blijkbaar veel tijd in huiswerk voor te weinig resultaat. Dat ligt zowel aan de leerlingen als aan de leerkrachten.

Niettegenstaande het «meegeven van huiswerk» een alledaags gegeven is binnen het klas- en schoolgebeuren, lijkt deze didactische werkvorm een perifere plaats in te nemen in het onderwijs. Het huiswerk wordt meestal aan het einde van de les zonder toelichting opgegeven en is vooral gericht op de afronding van het leerproces. Meestal bestaat het huiswerk uit weinig interesse-opwekkende of creatieve taken.

Huiswerk verloopt in drie fasen: opgeven, maken en opvolging in de klas. Erg belangrijk vinden de leerkrachten het inschrijven van de taak in de agenda. Zo'n vijf procent van de leerlingen (bijna uitsluitend in het hoger secundair onderwijs) lappen dat echter aan hun laars. Ook voor de andere fasen zijn er opvallende vaststellingen, zowel bij de leerlingen als bij de leraars.

LEERLINGEN: OMDAT HET MOET

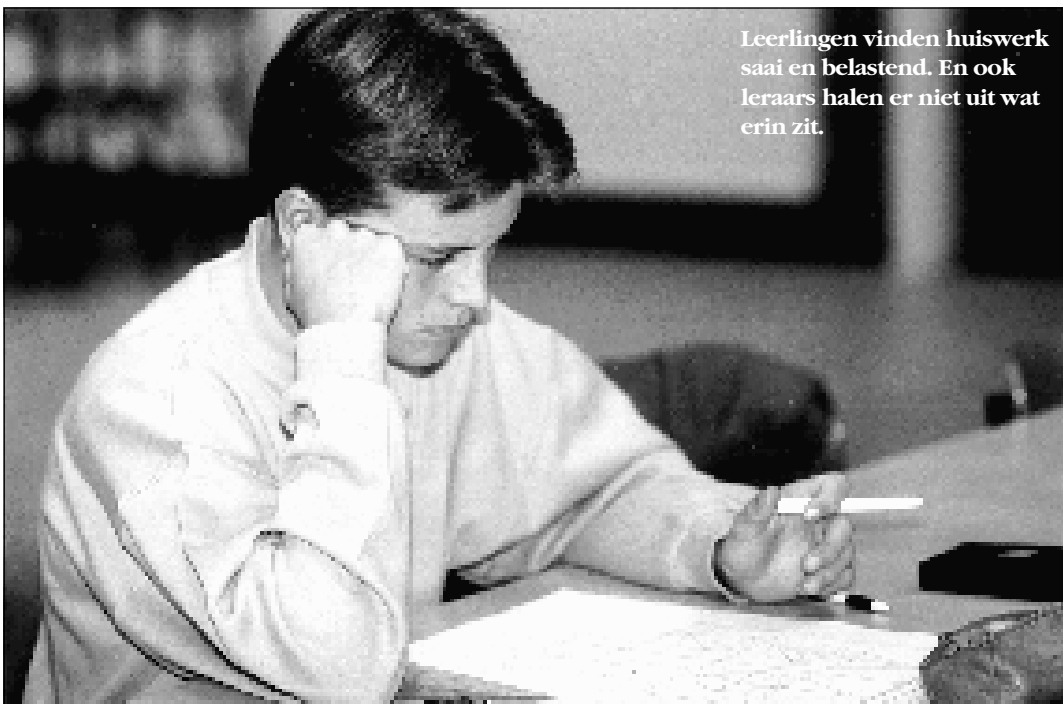
• Door slechts 60 % van de leerlingen werd het huiswerk als interes-

sant bevonden. De interesse voor de huistaak lijkt voornamelijk gericht te zijn naar latere studie- en beroepsmogelijkheden en naar het verwerven van algemene en specifieke huistaak-gebonden vaardigheden. Opmerkelijk is dat de **desinteresse** significant groter is bij leerlingen uit hoger secundair onderwijs dan bij leerlingen uit het lager secundair onderwijs (1/2 leerlingen tegenover 1/4 leerlingen).

• Op de vraag «hoe sta je tegenover het te maken huiswerk?» werd door de meeste leerlingen een algemeen en vaag antwoord gegeven, 31 % van de leerlingen neemt een uitgesproken negatieve houding aan tegenover de te maken huistaak. Deze leerlingen omschrijven de huistaak als volgt : de huistaak is moeilijk, saai, ze «moet» gemaakt worden (gevoel van **verplichting**). Het aantal leerlingen dat de huistaak als negatief ervaart is ook hier weer beduidend groter in het hoger secundair onderwijs.

• 82 % van de leerlingen konden op voorhand zeggen wanneer ze de huistaak zouden maken. Het plannen van het huiswerk verschilt tussen de leerlingen uit het LSO en het HSO. Van de leerlingen die geen planning konden opstellen, waren er 70 % afkomstig uit het HSO en slechts 30 % uit het LSO. Slechts de helft van deze leerlingen hield zich echter aan zijn/haar **tijdsplanning**. Het maken van het huiswerk wordt door de meesten uitgesteld tot op het laatste moment.

• Hoewel 40 % van de leerlingen de te maken huistaak niet of weinig interessant vindt, was het aantal leerlingen dat de huistaak niet heeft afgewerkt te verwaarlozen (9 %). Achterliggende **motivatie** hiervoor is het behalen van goede punten, het vermijden van straf, het feit dat een overhoring zal volgen. Uit de beperkte gegevens welke voorhanden zijn (voor leerlingen die hun taak niet hebben

Leerlingen vinden huiswerk saai en belastend. En ook leraars halen er niet uit wat erin zit.

gemaakt) blijkt dat een al te gemakkelijke of al te moeilijke huistaak weinig stimulerend werkt om eraan te beginnen. Ook een aantal persoonsgebonden factoren blijken af en toe een belangrijke rol te spelen (geen zin, vergeten,...). Desinteresse of negatieve gevoelens tegenover de huistaak zijn geen belemmerende factoren om met de huistaak te starten.

- Het maken van de huistaak gebeurt meestal **de dag voor** ze deze moeten binnenleveren. Opmerkelijk is, dat de vrije woensdagnamiddag nauwelijks wordt benut om het huiswerk te maken.

- De meeste leerlingen zijn tot ongeveer 45 minuten bezig met één maaktaak of leertaak. Daar de leerlingen bijna wekelijks voor verschillende vakken een huistaak moeten afwerken, mag er verondersteld worden dat de leerlingen in het secundair onderwijs al vlug **1 à 2 uur per dag** nodig hebben om het totaal pakket aan huiswerk af te werken. De gemiddelde huiswerktijd verschilt significant tussen leerlingen uit het LSO en leerlingen uit het HSO. De gemiddelde huiswerktijd bedroeg respectievelijk 61 minuten en 39 minuten!

De leerkrachten blijken zich een slecht beeld te kunnen vormen over de aan huiswerk bestede tijd door leerlingen. Aan 13 leerkrachten werd de vraag gesteld «hoeveel tijd zullen de leerlingen aan die huistaak besteden»: 4 leerkrachten konden hier absoluut geen antwoord op geven, 5 leerkrachten overschatten deze tijd, 1 leerkracht onderschatte deze tijd, 3 leerkrachten schatten deze exact.

- Voor 21 % van de leerlingen vergde het maken van de huistaak een **zware inspanning**. De meeste van deze leerlingen wijten hun inspanning aan de moeilijkheid of omvang van de huistaak. De moeilijkheden waarmee leerlingen te kampen hebben zijn erg verscheiden: ze hebben zowel te maken met het kunnen starten, als met het oplossen zelf. Dikwijls gaat het ook om specifieke moeilijkheden die door de leerkrachten over het hoofd worden gezien.

Een significant groter aantal meisjes (73 %) geven weer moeilijkheden te ervaren tijdens het maken van het huiswerk dan jongens (27 %).

- 30 % van de leerlingen zegt **niets te hebben bijgeleerd** met de huis-

taak (een significant aantal leerlingen zijn afkomstig uit het HSO). De redenen die ze hiervoor opgeven kunnen teruggebracht worden tot drie categorieën: ze vinden de leerstof te gemakkelijk omdat het een herhaling betreft, de huistaak wordt als niet interessant ervaren, ze weten niet wat ze er later kunnen mee doen.

- Eén op vijf leerlingen is **niet tevreden met de resultaten** op de huistaak. Naast het aanhalen van lage punten, geven zij hiervoor ook nog andere redenen op zoals het oneerlijk quoteren van de leerkracht en het feit dat ze er niets mee hebben bijgeleerd. Uit de observaties bleek dat leerlingen nauwelijks vragen stelden tijdens de verbetering.

- Na verbetering van de huistaak zijn er slechts weinig leerlingen die eraan denken de volgende keer **een andere huiswerkstrategie** te gebruiken. Deze wijziging in aanpak zou beperkt blijven tot «meer tijd en aandacht besteden aan de huistaak», «het laten onderwerpen door één van de ouders», en «meer raad vragen».

LEERKRACHTEN: WEINIG TOELICHTING

- De meeste leerkrachten beoogden pedagogische–didactische doeleinden met het meegeven van de huistaak. Alle onderzochte huistaken waren louter gericht op het **kennen en toepassen** van de leerstof.

- Het opgeven van het huiswerk gebeurde 9 maal **op het einde van de les** (één maal had het reeds gebeld) en 7 maal tijdens het begin van de les.

- Het **toelichten** van het huiswerk door de leerkracht bleef in het algemeen beperkt. Acht van de 15 leerkrachten verduidelikten hoe de huistaak het best wordt aangepakt. Slechts drie lesgevers gaven uitleg omtrent de doelstellingen van de opdracht en de wijze waarop deze zou worden verbeterd. Twee leerkrachten wezen op een aantal moeilijkheden. De benodigde tijd en de verbeteringswijze werd maar door één leerkracht aangehaald.

- Het **verbeteren** van de huistaken en overhoringen gebeurde meestal bij het begin van de volgende les. Op 3 huistaken na, duurde de verbetering van de verschillende huistaken ongeveer 30

minuten. De aanwezigheid van de onderzoeker zal hier zeker een rol hebben gespeeld.

- Vijf leerkrachten gaven aan de leerlingen **feedback** over de huistaak alvorens aan de verbetering te beginnen. Deze feedback bleef beperkt tot het geven van een aantal pedagogische richtlijnen (meer aandacht besteden aan zorg en volledigheid, zelfstandig werkgedrag...).

De individuele feedback die door deze leerkrachten werd gegeven bleef eveneens oppervlakkig. Er werd nauwelijks dieper ingegaan op de fouten die werden gemaakt.

- Acht van de 10 leerkrachten waren van oordeel dat ze de vooropgestelde **doelstellingen** hadden bereikt. De overige twee leerkrachten vonden dat de leerlingen niet aan hun verwachtingen hadden voldaan. Hoewel enkele leerlingen graag een aantal zaken herhaald hadden gezien zetten de meeste leerkrachten een punt achter het

afbreuk wordt gedaan. Leerkrachten beschouwen huiswerk hoofdzakelijk als een pedagogisch–didactisch middel. Huiswerk kan echter ook als een interessant evaluatie– en remediëringinstrument gehanteerd worden. Het is een onderwijsmiddel dat kan aangewend worden voor enerzijds het bijsturen van de leerprocessen bij de lerenden en anderzijds het corrigeren van het gegeven onderricht en de eigen tekortkomingen als lesgever. Het is dan ook belangrijk dat leerkrachten tijdens hun opleiding geen eenzijdige benadering krijgen van het gebruik van huiswerk als onderwijsinstrument. Huiswerk zou binnen de lerarenopleiding in zijn volledige functionaliteit moeten worden toegelicht.

Voor de concrete toepassing van huiswerk in het onderwijsleerproces moeten leerkrachten in de eerste plaats het huiswerk goed voorbereiden. De vorm, de aard,

behandelde lesonderdeel. Eén leerkracht ging verder met de gegeven leerstof en één leerkracht voerde een inhaalles in.

CONCLUSIE: VEEL BETER GEBRUIKEN

Zowel uit vroegere onderzoeken als uit deze studie blijkt dat een «didactische» aanpak van huiswerk vaak achterwege blijft. Binnen het verloop van opgeven, evalueren en verbeteren van het huiswerk worden door leerkrachten een aantal belangrijke zaken over het hoofd gezien waardoor aan de waarde van huiswerk, als onderwijsmiddel

de inhoud en moeilijkheidsgraad moeten worden afgestemd op de leerlingen. Bij het opgeven van het huiswerk dienen de lesgevers de taak te verduidelijken naar doelstellingen, inhoud, moeilijkheden, aanpak en benodigde tijd. Deze toelichtingen zijn noodzakelijk om het juiste leerproces (verwerking van de leerstof, studiemethoden, planning, oplossingsstrategieën) en motivatie–proces bij de lerenden te stimuleren. Deze processen worden vervolgens versterkt door de feedback en evaluatie af te stemmen op de doelstellingen van waaruit werd vertrokken. □

INCEST

OP SCHOOL HAD NIEMAND IETS GEMERKT

Als er één onderwerp is waarbij de school de eigen grenzen moet kennen, dan is dat de opvang van jongeren met incestervaring. Om redenen van deskundigheid en tijdsinvestering zal altijd verwijzing naar professionele hulpverleners geboden zijn. Tegelijk echter vormt in de praktijk de school vaak een essentiële tussenschakel.

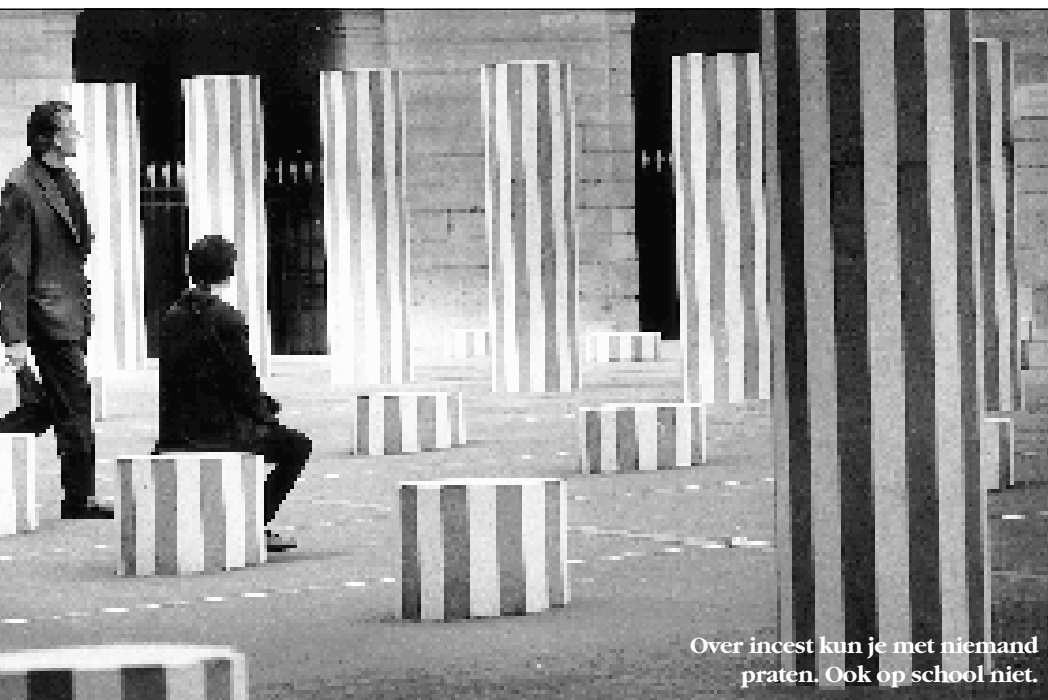
Die schakelfunctie vraagt om kennis bij iedereen op school. Gaat er in die eerste schakel naar externe hulp iets mis, dan zijn de uitgezonden signalen tevergeefs en blijft de leerling zonder hulp. Daarom hier een paar zaken op een rij.

SIGNALEN

Wie vaak jaren heeft moeten zwijgen, zal niet onmiddellijk haar (of zijn) geheim prijsgeven. Posters in de school nodigen wel uit: «Dat het in stilte gebeurt, wil nog niet zeggen, dat je er niet over kunt praten. Seksueel geweld – een grens overschreden».

Gedragingen of uitlatingen die bij een leerling opmerkt, kunnen een aanwijzing vormen voor incest (of voor een andere problematiek).

- Opvallende afwezigheid (tijdens de les maar vaak ook thuis, wel aanwezig bijvoorbeeld op «gezellige plaatsen» in school).
- Hulpeloos gedrag (faalangst).
- Slechte concentratie, slechte resultaten over langere tijd, niets opnemen.
- Slaapstoornissen (waardoor de leerling overdag op school slaperig of zeer vermoeid is).
- Vage fysieke klachten, vaak chronisch of juist plots optredend bij zeer emotionele gebeurtenissen (buikpijn, hoofdpijn, urineweginfectie, incontinentie).
- Eetproblemen (overgeven).
- Depressiviteit of gedragsproblemen (agressiviteit jegens ande-

Over incest kun je met niemand praten. Ook op school niet.

ren of zichzelf).

- Negatief of mechanisch over zichzelf of eigen lichaam praten.
- Angst voor aanraking (gymnastiek) of juist zeer expliciet op seks gericht (ook bij zeer jonge leerlingen).
- Wantrouwig tegenover volwassenen als de privé-situatie ter sprake komt.

Jongeren nemen eerst een aanloop vóór ze over incestervaringen durven vertellen. Wie alleen op de aanleiding ingaat, hoort niet het eigenlijke verhaal. Je kunt het verder vertellen stimuleren door open vragen te stellen over hoe het met de leerling gaat, hoe de contacten thuis zijn. Desnoods ook gericht vragen: «Waar vrij veel meisjes die ik spreek mee te maken krijgen, namelijk seksuele toenaderingen van iemand in de familie of

kennissenkring, heb jij daar wel eens mee te maken?» Is het antwoord resoluut «nee», dan is het belangrijk dat je uitlegt dat je die vraag stelt uit routine, voor de veiligheid van leerlingen die je ontmoet (waarna je je vervolgens concentreert op de andere, wél aanwezige achtergronden).

Er zijn trouwens nog andere wegen dan de al genoemde, waarlangs deze jongeren met een binnenschoolse hulpverlener in contact komen: via vriendinnetjes die hen aanmoedigen of zelf een seintje geven, een jongen die zijn vriendin

aan wie ik mijn verhaal kwijt kan en die niet in paniek raakt! Toon begrip als een meisje veel moeite heeft om te praten.

Trees: «Bij elk woord dat ik zeg, voel ik me een verrader». Weerspreek schuldgevoelens (de pleger is verantwoordelijk, niet het meisje), vermijd echter termen als «schuldige» of nog triestere uitspraken. Ondanks alles voelen slachtoffers loyaliteit jegens degene die hen misbruikt. Neem eventuele angsten zoveel mogelijk weg (er gebeurt niets zonder jou), complimenteer het meisje met het feit dat

meetroont, een oudere zus met dezelfde ervaringen.

Het (niet volledige) rijtje signalen ten spijt, zijn meisjes met ongewenste seksuele ervaringen in of rond het gezin doorgaans onopvallende leerlingen. Soms hebben ze een goed contact met andere meisjes (vooral de «sociale types») en kunnen ze heel vrolijk zijn. Toch laat hun ervaring sporen na.

HOE REAGEREN

Hoe reageer je op levensverhalen van incestslachtoffers? Ze gaan gepaard met emoties. Haperingen en huilen bij de vertelster zijn normale pauzes die niet opgevoeld hoeven te worden. Zelf mag je laten zien dat het jou niet onberoerd laat, maar juist een nuchtere klank in je stem schenkt vertrouwen en veiligheid: hier is iemand

ze nu toch haar zwijgen doorbreekt (je staat er nu niet alleen voor, je bent zo zelf minder machteloos) en benadrukt dat je samen met haar wilt zoeken naar verdere steun. Maak duidelijk dat je haar, als ze jou daarvoor toestemming geeft, in contact kan brengen met een professionele hulpverlener buiten de school met wie ze haar ervaringen en situatie verder kan bespreken. Is het meisje daartoe meteen bereid, dan kun je uitleggen welke stappen je gaat zetten en op welke (korte) termijn je meer weet (nieuwe afspraak maken). Vóór ik verwijs vraag ik altijd of ze het liefst doorpraat met een vrouw of een man, zodat ik dat in mijn aanvraag kan melden. Meestal kiest een meisje voor een vrouw, maar Louise bijvoorbeeld wil per se een man.

Heeft het meisje onvoldoende

zicht op haar situatie of voelt ze allerlei blokkades bij zichzelf om onmiddellijk zo'n volgende stap te zetten, ga dat dan na. Trek er tijd voor uit om haar te laten zien welke invloed –blijkens haar eigen verhaal– de incest op haar héle leven heeft. Zo kunnen ook doelen voor verdere hulp geformuleerd worden op het niveau en in de taal van het meisje zelf: «Hoe kan ik de incest stoppen; hoe kan ik me weer concentreren op school; hoe kan ik weer leren genieten van het omgaan met leeftijdsgenoten en volwassenen om me heen; hoe kan ik weer positief tegen mezelf aan leren kijken?»

Verwacht –als de leerling eenmaal buiten de school begeleiding heeft– geen vlotlopend verwerkingsproces. Regelmatig breken jongeren die met incest te maken kregen, de reeks gesprekken voortijdig af. Ze vinden het moeilijk om te praten (wantrouwig tegenover de buitenwereld, angstig omdat alles weer boven komt, zich afsluitend uit loyaliteitsgevoelens, tegengewerkt door thuis etc.). Hulpverleners interpreteren deze onmacht nogal eens ten onrechte als gebrek aan motivatie. Het minste dat je van externe hulpverleners mag verwachten is, dat ze jou als verwijzer meteen informeren. Je kunt dan kort bemiddelen en nagaan om welke reden het meisje afhaakt. Controlegesprekken, één à twee keer per jaar, kunnen eveneens aanleiding zijn voor een hernieuwde aanmelding. □

• De bovenstaande bijdrage komt uit een nieuw en bijzonder praktisch boek voor iedereen in het onderwijs: **Leerlingen met levensgrote problemen (M. Nieboer en S. Jackson, 1991)**.

Het behandelt op een zeer concrete manier verliesverwerking, verlegenheid, agressie, faalangst, conflicten thuis, seksualiteit, zelfmoord en incest. Het wordt in België verdeeld door Acco – Tiensestraat 134 – 3000 Leuven – t. 016-29 11 00

• Directe hulp: **Vertrouwensartscentrum Kind in Nood – Albert Grisarstraat 21 – 2018 Antwerpen** – t. 03-230 41 90. Er zijn ook vestigingen in Brussel (02-479 21 20), Leuven (016-21 21 11), Hasselt (011-27 46 72), Brugge, (050-34 57 57), Kortrijk (056-21 61 90) en Gent (091-33 10 10).

BEGAAFD ONDERPRESTEREN WELKE SCHOOL DOET DAAR IETS AAN ?

U kent ze wel: begaafde kinderen die in de klas absoluut onderpresteren. Hoe komt dat en wat kunnen we daaraan doen? Een visie van Dr. T. Mooij in *Gelukkig op school?* (Swets & Zeitlinger, Amsterdam, 1991).

Schools onderpresteren vindt plaats omdat in veel scholen het onderwijsaanbod wordt afgestemd op hetgeen de leerlingen gemiddeld zeker aankunnen. Relatief minder-begaafde en laag-presterende leerlingen, maar ook de relatief hoog-begaafde en hoog-presterende leerlingen, lopen in vergelijking met de overige leerlingen daarom een groter risico om motivationele, emotionele en prestatieproblemen te gaan ervaren. In samenhang hiermee ontstaan ook sociale problemen, die zich onder andere uiten in zondebok-verschijnselen. Bij de relatief laag-begaafden en laag-presterenden ontstaan de problemen vooral omdat er weinig of geen beloning van hun leeractiviteiten plaatsvindt en zij steeds de relatief laagste cijfers of onvoldoenden behalen. Bij de relatief hoogbegaafden (aanvankelijk hoog-presterenden) vindt demotivatie en prestatie-vermindering plaats omdat, samengevat, de activiteiten en leerstof te gemakkelijk en te saai zijn en er te weinig

uitdaging en zelfstandige exploratiemogelijkheden aanwezig zijn.

(Hoog)begaafde kinderen hebben, vanwege hun persoonskenmerken, in de opvoedingssituatie thuis en in de onderwijsersituaties op school behoefte aan relatief specifieke ontwikkelingsituaties waarin zij zich adequaat kunnen ontplooien. Indien die niet worden aangeboden, zullen bij een (hoog)begaafd kind problemen ontstaan op het cognitief-motivationele, emotionele en sociale vlak.

Eén van de uitingen van deze problemen is het zogenaamde onderpresteren in het onderwijs.

REMEDIES

In inhoudelijk opzicht is differentiatie naar soorten leerstof en didactische werkwijzen nodig opdat elke leerling in een groep of klas adequaat stimulerend onderwijs kan ontvangen (conform het wettelijk doel van het onderwijs). Voor hoogbegaafde leerlingen is leerstof nodig die door één of enkele leerlingen zelfstandiger verwerkt kan worden,

betrekking heeft op voor hen interessante onderwerpen (bijvoorbeeld natuurkundige, biologische of astronomische activiteiten; het leren van een taal als Russisch of Italiaans), zich leent voor vergaande uitdieping en op verschillende wijzen gerapporteerd kan worden.

Inhoudelijke differentiatie vraagt natuurlijk ook in organisatorisch opzicht verschillende vormen van differentiatie en individualisering:

- regelmatige samenwerking tussen (homogener) subgroepen leerlingen binnen een groep of klas;
- parallelle participatie in verschillende groepen of klassen;
- versnelling (overslaan van een groep of klas);
- het uitvoeren van binnenschoolse extra activiteiten;
- vervroegd naar het voortgezet onderwijs.

Tijdens de schoolloopbaan van een hoogbegaafd kind zijn voortdurend verschillende van deze organisatorische aanpassingen relevant. Zij dienen echter afgestemd te worden op de kenmerken van zowel het kind als die van de school. Dit vraagt soms gedegen psychodiagnostisch onderzoek en altijd op maat gesneden onderwijs.

NIEUWE KANSEN

Er zijn maar weinig scholen die wat het gegeven onderwijs betreft ook maar bij benadering tegemoet komen aan hetgeen voor een hoogbegaafd kind nodig zou zijn. Voorlopig zullen deze kinderen hun ontplooiing en inspiratie nog grotendeels buiten de school moeten zoeken, en binnen de school de problemen moeten doorstaan. Echter: ten behoeve van een goede ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs, en ter stimulering van «gewone» leerlingen, is het urgent om ook hoogbegaafde kinderen op adequate wijzen in het onderwijs te integreren. □

TE VEEL IS TE VEEL

Het artikel «Te veel scholen, te veel leraren...» in **KLASSE 24** is wellicht het zoveelste ballonnetje dat opgelaten wordt om te testen wat leraren nog allemaal lijdzaam over zich heen kunnen laten gaan.

Dat er vrij veel kleine middelbare scholen in Vlaanderen zijn heeft natuurlijk veel te maken met de concurrentie tussen de netten die door het schoolpakt van 1958 geconsacreerd werd en blijkbaar onwrikbaar is. Maar evengoed beantwoordt die situatie aan de sterk verstedelijkte demografische spreiding van de bevolking in Vlaanderen. En meer nog blijken kleinere scholen dikwijls grote families te zijn, waar (anders dan in mastodontscholen) de leerlingen nog geen nummer zijn. Als dan nog blijkt dat België in percentage van de reële bestedingen voor onderwijs onder zijn buurlanden zit, waar hebben we het dan over om herstructureren, fusies op grote schaal, minimum schoolnormen van 600 leerlingen te verdedigen (met een gunst van 400 voor Brussel: er is nota bene geen enkel Brussels atheneum dat die norm haalt, evenmin als heel wat katholieke scholen daar)? Gaat men gebouwen op wietjes zetten? Ik weet overigens uit driedovigjarige lijfelijke ervaring dat het smoesje «behoud van vestigingsplaats» in de praktijk zeer snel op de totale ineenstorting van de zwakste school neer komt.

Als men de cijfers van 600 of 400 als minimumnorm wil hantieren, zal dat dan gebeuren door kleinere scholen opslopend te fusioneren, of nog erger «over te hevelen», waarbij men honderden vastbenoemden met soms tientallen jaren dienst op wachtgeld dreigt te zetten, en dat terwijl men elders in grote scholen tijdelijken «immuniseert» voor re-affectatie? Soms aar-

zelen beleids mensen zelfs niet om de boventalligen persoonlijk met de vinger te wijzen voor de gang van zaken, terwijl die geen schuld hebben (enkele spijtige uitzonderingen niet te na gesproken).

Indien men stelt dat gemiddeld 9 leerlingen per leraar te weinig is, dat men dan eens kijkt hoe die leerlingenaantallen ongelijk verdeeld zijn: leraars geschiedenis, Nederlands enz. hebben soms meer dan 35 leerlingen in hun klas, terwijl een vak als wiskunde of informatica soms met zeer kleine groepen zit. Zou men in plaats van die leraren dan nog meer te betalen (wegens een artificiële schaarste) niet beter eerst aan een rechtvaardiger verdeling van de werklust denken?

Ik lees «KLASSE» bijzonder graag, vooral ook omwille van de open stemmingmakende artikels als het genoemde, omdat ze de malaise alleen maar (eventueel irrationeel) kunnen vergroten. Wil men echt naar mastodontscholen of is men alleen leraren aan het tergen door steeds meer onzekerheid te zaaien? □
Mark Maes, Voorzitter Vereniging Leerkrachten Nederlands Gemeenschapsonderwijs

VERNIEUWDE ALGEMENE VAKKEN

Met het overbruggen van de kloof tussen school en bedrijf krijgen niet enkel de technische en beroepsvakken een aangepaste inhoud, maar ook de algemene vakken. Die herwaardering van de algemene vakken, en van het onderwijs in het algemeen, is echter onmogelijk zonder samenwerking met het bedrijfsleven en tussen de technische, beroeps- en algemene vakken.

De band tussen school en onderneming zou moeten evolueren van het formele naar het inhoudelijke vlak. De lokale bedrijven en instellingen enkel aanspreken om stagiairs te plaatsen, kwalificatieproeven te jureren of prijsboeken los te krijgen blijft oppervlakkig eenrichtingsverkeer. De school en het bedrijfsleven moeten er zich van bewust worden dat ze elkaar iets te bieden hebben. De onderneming is er tenslotte mee gebaat wanneer ze bekwame nieuwe werknemers kan aanwerven, van wie ze ook op persoonlijkheidsvlak via de school iets weet en aan wie ze geen intense herscholing moet besteden.

Wanneer school en onderneming ook inhoudelijk van elkaar leren zal trouwens vlug duidelijk worden dat die verandering of aanpassing niet beperkt blijft tot de leerinhoud van een bepaald, technisch of beroepsvak. Zo heeft het leren werken met computergestuurde werktuigen of machines bijvoorbeeld ook raakvlakken met de vakken informatica, wiskunde, Engels enz. Zo is het ondenkbaar dat in de hoogste graad van het secundair onderwijs richtingen als elektro-mechanica geen Engels meer zouden hebben. Taalvaardigheid in de eigen taal en vreemde-talenkennis zijn trouwens zaken die in de nieu-

we, geïnternationaliseerde bedrijfs-wereld hoog scoren en die op school tot de algemene vakken behoren. Een gemakkelijker en actueler voorbeeld van een geëvolueerde leerinhoud met een gepaste herwaardering voor algemene vakken(talen) is in het licht van Europa '92 moeilijk denkbaar.

Die inhoudelijke aanpassing van de algemene vakken, om ze dicht bij de dagdagelijkse praktijk te brengen, brengt trouwens met zich mee dat ze, net als de praktijkvakken, meer en meer buiten de schoolmuren moeten treden. Een sollicitatieproces in een echte onderneming bijvoorbeeld kan zowel een stimulans zijn als een leerrijke ervaring en een motivatie voor andere, bedrijfsgebonden lesthema's.

Een onderneming zal daarbij ook beter gediend zijn met een jonge werknemer die inzicht heeft in het hoe en waarom en in zijn plaats in het geheel, dan met iemand die enkel dit specifieke toetsenbord in die specifieke, normale omstandigheden kan bedienen. Vandaar dat in de taalvakken, de lessen maatschappijvorming, bedrijfsbeheer, informatica, boekhouden, wetgeving, secretariaat enz. ook thema's als bedrijfsstructuur, rationalisatie, bedrijfsfuncties, loopbaan (planning), automatisering enz. thuis horen. Daarom is het juist dat sinds een aantal jaren, ook vanuit de algemene vakken, de noodzaak aan projectwerk en permanente samenwerking en overleg tussen de algemene, technische en beroepsvakken benadrukt wordt. Wellicht zouden daaraan gewijde klasseraden voor leerkracht en leerling uiteindelijk interessanter zijn dan rapportvergaderingen waarop louter punten voorgelezen worden of discussie ontstaat over goede attitudes in de werkplaatsen en negatieve in de voor dezelfde leerling als overbodig voorkomende algemene vakken.

Precies in de verruiming en doorbreking van het louter utilitaire ligt een gedroomde, nieuwe opdracht voor de algemene vakken. Zij kunnen de huidige en toekomstige vaardigheden, aangeleerd in

de technische en beroepsvakken, niet enkel met hun specifieke, nieuwe lesinhouden aanvullen. Het behoort immers eveneens tot hun terrein die vaardigheden in een ruimere context te plaatsen. Zo kunnen de lessen economie en geschiedenis het tijdelijke karakter van wensen en dromen van de leerling op korte termijn, aantonen. Zo kunnen in de taallessen en godsdienst/zedenleer de menselijke aspecten in werkomstandigheden aan bod komen.

Maar daar waar dit vroeger reeds intuïtief aanvoeld werd, heeft de veranderde wereld ook een nieuw terrein voor de algemene vakken ontgonnen. Het is opvallend hoe in bovenstaande herdefiniëring van de technische of beroepsopleiding algemene attitudes als «ingesteldheid tot aanpassing» en «bereidheid tot bijkomende op-

leiding» voorkomen. Wie er de werkelijke werkaanbiedingen op na-leest moet het opgevallen zijn hoe sterk de ondernemingen zich momenteel bewust zijn van het menselijke profiel van hun toekomstige werknemer. Ook uit de VEV-enquête (Klasse nr. 12) blijkt hoe hoog algemene attitudes zoals besluitvorming (78 %), creativiteit (74 %), taalvaardigheid in eigen taal (89 %) en algemene vorming (63 %) scoren. Menselijke houdingen en vaardigheden zoals inzicht, verantwoordelijkheidszin, leiding geven, goed voorkomen, inzet, zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid, beleefdheid, enz. zijn items die bij elke serieuze aanwervingsprocedure beoordeeld worden. Dat moeten de leerlingen in alle vakken leren. □

Lucien Bollaert, Leraar Algemene Vakken, Waregem

SCHOLEN OP EIGEN BENEN: MOEILIJK

Ernst Marx is emeritus hoogleraar organisatiekunde in Nederland. In Mesomagazine lanceerde hij zeven stellingen over de autonome school, over opgelegde autonomie, middenmanagers en het afleren van cultuurpatronen.

1. De paradox is dat de centrale overheid de school autonomie oplegt. De school kan alles enige tijd bij het oude laten, maar er komt een moment dat **beleidskeuzen** over de verdeling van personele middelen binnen de school onvermijdbaar worden.
2. De noodzaak beleidsbeslissingen te nemen kan de school vitaliseren, want eindelijk kan ze bepaalde wensen realiseren. Het kan ook **averechts** werken. Door een moeizame beleidsvorming rondom uiteenlopende opvattingen en belangentegenstellingen kan veel energie verloren gaan.
3. Autonomisering van scholen betekent **meer werk** en meer psychologische druk voor schoolleiding en leraars: meer verantwoordelijkheid, meer communicatie, meer overleg, meer kwaliteitszorg, meer concurrentie met andere scholen, meer eigen risico's en onzekerheden.
4. Meer autonomie van de school betekent een **beperking van de individuele autonomie** van de leraar. Adviezen van een vaksectie aan de schoolleiding zijn voor de vaksectie-leden niet «vrijblijvend», ook niet voor de leden met een minderheidsstandpunt. Uiteindelijk moet de schoolleiding knopen doorhakken bij verschil van mening tussen vaksecties.
5. **De schoolleider krijgt het zwaarder**, want de klassieke houding van professioneel opgeleide werkers jegens managementfuncties werkt nog steeds door in de cultuur van veel scholen. Een typerende opmerking: «Managementfuncties zijn niet veel meer dan een noodzakelijk kwaad».
6. Gelet op 3, 4 en 5 is de formering van een laag van **middenmanagers** te overwegen.
7. Meer «gaan lopen op eigen benen» is niet alleen voor mensen, maar ook voor de organisatie als zodanig **een leerproces**, een zich afstemmen op veranderende rolpatronen in de samenleving. □

OP SCHOOL STONDEN ZE...

Met dit gedicht sturen we u en onszelf de grote vakantie in... Het gaat over «hebben en zijn» maar vooral over de wereld van verschil die daar tussen ligt. Hopelijk vindt u tijdens de vakantie weer ruimte voor het «zijn».

*Op school stonden ze op het bord geschreven,
het werkwoord hebben en het werkwoord zijn;
hiermee was tijd, was eeuwigheid gegeven,
de ene werkelijkheid, de andere schijn.*

*Hebben is niets. Is oorlog. Is niet leven.
Is van de wereld en haar goden zijn.
Zijn is, boven die dingen uitgeheven,
vervuld worden van goddelijke pijn.*

*Hebben is hard. Is lichaam. Is twee borsten.
Is naar de aarde hongeren en dorsten.
Is enkel zinnen, enkel botte plicht.*

*Zijn is de ziel, is luisteren, is wijken,
is kind worden en naar de sterren kijken,
en daarheen langzaam worden opgelicht.*

Ed. Hoornik

Dit gedicht staat ook op een grote kleurrijke poster. Een goed idee voor op school of in de klas: bestel een reeks poëzieposters bij het Poëziecentrum – Hoornstraat 11 – 9000 Gent – ☎ 091-25 22 25. Speciaal voor jongeren geven zij elk jaar zes zulke posters uit. Die kosten in totaal 800 frank (verzending niet inbegrepen). Er zijn verschillende reeksen per leeftijds-categorie. Maar mooi zijn ze allemaal! □

INFOLIJN

VERMINDERDE PRESTATIES

Ik heb pas een derde kindje gekregen en wil het nu best wat rustiger aan doen. Een collega vertelde me dat er een regeling voor verminderde prestaties bestaat. Kom ik daarvoor ook in aanmerking?

Personeelsleden van het onderwijs (niét van de universiteiten), van de PMS-centra, van de inspectie- en begeleidingsdiensten en van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling die vastbenoemd of ermee gelijkgesteld zijn kunnen inderdaad verlof of afwezigheid voor **verminderde prestaties** aanvragen.

Verminderde prestaties houdt in dat u minstens de helft en maximum viervijfde van een volledige opdracht blijft uitvoeren.

Verlof voor verminderde prestaties gewettigd door sociale of familiale redenen is mogelijk als u een oplossing zoekt voor moeilijkheden die u of een naast familielid zijn overkomen. Dit verlof is ook mogelijk voor personeelsleden die de leeftijd van 50 jaar bereiken hebben en personeelsleden die ten minste twee kinderen niet ouder dan 14 jaar ten laste hebben.

Afwezigheid voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden is mogelijk op verzoek van de personeelsleden zelf of voor personeelsleden die de leeftijd van 50 jaar bereiken hebben of ten minste twee kinderen niet ouder dan 14 jaar ten laste hebben.

Bij **verlof** voor verminderde prestaties tellen de niet-gepresteerde uren als (onbezoldigde) dienstactiviteit. Bij **afwezigheid** voor verminderde prestaties niet. Personeelsleden die de leeftijd van 50 jaar bereiken hebben of ten minste twee kinderen niet ouder dan 14 jaar ten laste hebben krijgen wel een bonus van één vijfde van het stuk dat ze inleveren op hun wedde.

Verlof of afwezigheid beginnen steeds op de eerste dag van het school-, academie- of dienstjaar, op 1 oktober, 1 januari of 1 april. Eén uitzondering: het verlof voor verminderde prestaties gewettigd door sociale of familiale redenen kan uiteraard ingaan op het moment dat de moeilijkheden zich voordoen en is niet aan een minimumduur gebonden.

De totale duur van het verlof mag over heel uw loopbaan, te rekenen van 1 juli 1982 af, niet meer bedragen dan 5 jaar. Voor de afwezigheid is geen maximumduur bepaald.

Als u zelf uw verlof of afwezigheid wilt opzeggen moet/kunt u toch pas in september opnieuw aan het werk. Uw inrichtende macht kan u ook terug aan het werk roepen mits ze u uiterlijk op 30 juni haar gemotiveerde beslissing schriftelijk meedeelt.

Het is trouwens ook uw inrichtende macht (voor de inspectieleden en de personeelsleden van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling de Gemeenschapsminister) die u verlof of afwezigheid moet toestaan. Maar ze kan enkel de eisen van de goede werking van de instelling inroepen als argument om uw aanvraag te weigeren.

U vindt al deze informatie ook in de (vernieuwde) brochure «Een baan in het onderwijs: even eruit?» Daar vindt u ook informatie over verminderde prestaties omwille van sociale of familiale redenen of wegens persoonlijke aangelegenheden, over loopbaanonderbreking, «vervroegd pensioen» en terbeschikkingstelling wegens persoonlijke aangelegenheden. □

De brochure «Een baan in het onderwijs: even eruit?» kunt u gratis aanvragen bij: Centrum voor Informatie & Documentatie – Koningsstraat 150 – 1000 Brussel – ☎ 02-210 54 00 / Ook in de Coördinatie van de Omzendbrieven – rubriek Verloven kunt u heel wat informatie vinden. Die ligt in uw school ter inzage.

TREINABONNEMENT

Heb ik als leraar recht op een tussenkomst van mijn werkgever in mijn sociaal treinabonnement?

In principe wel, maar deze materie is nog volop in beweging. De werkgevers zijn volgens de Wet van 27 juli 1962 verplicht bij te dragen in de prijs van het sociaal abonnement dat door de NMBS kan worden toegestaan aan de werknemers om zich van hun verblijfplaats naar hun werk en omgekeerd te begeven. De controle op de naleving van **deze verplichting**, in casu door de inrichtende macht van uw instelling, behoort niet tot de bevoegdheid van de financierende of subsidiërende overheid. Die treedt in deze hoedanigheid niet op als uw werkgever.

Het KB van 18 november 1991 (BS 4 december 1991) regelt de tegemoetkoming in de vervoerkosten van **alle** personeelsleden van de ministeries en de instellingen voor openbaar nut. Elk personeelslid van de Vlaamse Gemeenschap heeft zo sinds 1 januari 1992 recht op een werkgeversbijdrage in de abonnementskosten voor het woon-werk-verkeer met **het openbaar vervoer** indien de afgelegde afstand 5 km of meer bedraagt.

Gemeenschapsminister van Onderwijs Luc Van den Bossche werkt momenteel nog aan het dossier over de tegemoetkoming in de vervoerkosten van het onderwijzend personeel. Wijlen Gemeenschapsminister van Onderwijs Daniël Coens zei

vorig jaar in de Vlaamse Raad dat de onderwijsinstellingen deze tussenkomst perfect kunnen bekostigen met de gewone werkmiddelen.

Die werkmiddelen worden jaarlijks globaal vastgesteld, afzonderlijk voor het gemeenschapsonderwijs en voor het gesubsidieerd onderwijs. Die vaststelling gebeurt op grond van algemeen meetbare criteria: de evolutie van de globale schoolbevolking, de evolutie van de index van de consumptieprijzen en de evolutie van de index van de overheidsloonkosten. In deze bij decreet bepaalde formule is nog geen rekening gehouden met deze bijkomende personeelskost. Die is trouwens slechts op een beperkt aantal leraars van toepassing. □

Meer informatie in het Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht – C. Mercatorlaan 28 – 1780 Wemmel – ☎ 02-269 41 09 – maart 1992 – blz. 181 – een abonnement op dit maandblad kost 3000 fr., een los nummer 250 fr.

POST UIT BRUSSEL

□ VERIFICATEURS

De Administratie Basis- en Buitengewoon Onderwijs beschikt over een corps verificateurs dat bevoegd is voor alle scholen van het **basisonderwijs** en van het **buitengewoon secundair onderwijs**.

François Berden heeft de algemene leiding van het corps. Hij heeft een kantoor in de Koningsstraat 138 – 2de verdieping – kantoor 216 – 1000 Brussel – ☎ 02-211 44 50. Daar kunt u hem elke woensdag tijdens de kantooruren contacteren.

U vindt alle adressen van de verificateurs in twee omzendbrieven in uw school. □

Omzendbrieven OND/II/2.1/CDG/EM/OO3 van 15 september 1991 en OND/II/2.1/CDG/EM/004 (wijzigt de vorige) van 19 februari 1992.

U weet maar nooit wie u aan de lijn krijgt.

DE INFOLIJN

Voor al uw vragen over onderwijs:
Centrum voor
Informatie en Documentatie
Koningsstraat 150 1000 Brussel

☎ **02-210 54 00**

KLEUTERPOSTER

B

De poster *Aan de band – aan de buitenkant* richt zich tot de ouders van jonge kinderen. Een Zweeds onderzoek toont aan dat zowat de helft van de kleuters die in een ongeval betrokken raken toch vergezeld zijn van een volwassene! Hou de kleuters dus bij de hand en aan de buitenkant.

De poster is gratis voor scholen, leraars en ouderverenigingen. Elke werkdag tussen 8 u. en 20 u. kunt u trouwens ook contact opnemen met de *Verkeersonderwijs telefoon* op het nummer 051-21 04 17. □

Verkeerspedagogisch Instituut – Spinnerstraat 29 – 8800 Roeselare – 051-21 04 17

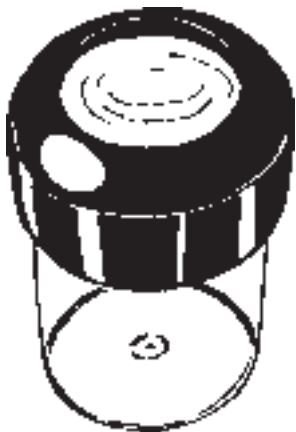
NATUUR DOOR LOEP

A

Voortaan kunt u **kleine dier-tjes** rustig bestuderen zonder dat ze wegvliegen of –kruipen. Als u de kever vangt in een potje kunt u hem via de ingebouwde loop rustig bestuderen en determineren. De loop vergroot vijfmaal en toont u het hele blikveld even scherp.

De potjesloop kost 180 fr. Vanaf 50 stuks moet u geen verzendingskosten betalen. U kunt ze natuurlijk ook zelf gaan afhalen. Dan kunt u meteen kennismaken met het bezoekerscentrum (o.a. computerspellen, dia of video) en het natuurreservaat Molsbroek. Een begeleid bezoek kost 40 fr. per leerling (minimum 500 fr.). □

Bezoekerscentrum Molsbroek – Molsbergenstraat 1 – 9160 Lokeren – 091-48 30 20

STUDIEVAARDIGHEDEN

S

Hoe maak je efficiënt notities? Hoe ga je een grote blok leerstof te lijf? Hoe verlopen de examens in het

ALGEMEEN

A

• Alle kinderen hebben rechten

In acht hoofdstukken doen zeven jeugd- en educatieve auteurs de conventie van de Rechten van het Kind uit de doeken. Zij schreven het boek speciaal voor kinderen van 7 tot 15 jaar. Dat maakt het zeer geschikt voor klassikaal gebruik. Strip-tekenaar Bruno Bozzetto tekende voor de geestige illustraties.

Unicef (samenstelling) – Davidsfonds/Infodok – 016-22 87 44 – 140 blz. – 345 fr.

• Als je veel moet praten – Deel 1. Stempedagogiek

Meer dan vijftig procent van de mensen die veel moeten praten hebben wel eens last van de stem: vermoeidheid, heesheid enz. Het eerste deel uit deze reeks maakt u duidelijk hoe uw spreekgedrag in elkaar zit (adem, stem, resonantie, articulatie en expressie) en –vooral– hoe u zelf kunt uitmaken of dit gezond verloopt. Het boek sluit af met tips over het spreken tot grote groepen en adviezen hoe u aan uw spreekgedrag kunt werken. Zeker geschikt voor leraars.

Paul Sas & Carry De Clercq – Garant Uitgevers – 016-25 31 31 – 63 blz. – 205 fr.

• 100 Jaar Crombeen – schoolte Knesselare

Een geschiedenis van het lager onderwijs in Knesselare, getoetst aan de geschiedenis van het onderwijs in Oost-Vlaanderen in het algemeen. Een boeiende en leesbare kroniek van het Ancien Régime tot vandaag.

Willy Stevens – Larestraat 14 – 9910 Knesselare – 200 blz. – 1250 fr.

• Wegwijs in consumentenopvoeding

Een inventaris van documentatie en didactische hulpmiddelen gerangschikt rond vijf thema's: gebruik, gezondheid, veiligheid, voeding en leefmilieu. U vindt er gemakkelijk antwoord op vragen als: Welk materiaal?, Waar gemaakt?, Voor wie bedoeld?

OIVO – Opperstraat 28 – 1050 Brussel – 02-513 80 70 – 200 fr.

• Wegwijzer

Het Katholiek Buitengewoon Onderwijs stelt zich voor. In een handige brochure leest u wat nu precies buitengewoon onderwijs is, hoe het gestructureerd is en hoe die structuur in de dagelijkse praktijk wordt ingevuld.

Nationaal Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs – Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – 02-507 06 11 – 57 blz. – 135 fr.

BASISONDERWIJS

B

• De ridder die bang was in het donker

Heer Frederik is verschrikkelijk dapper maar ook verschrikkelijk bang in het donker. En de mooie Vrouwe Wendela maakt een afspraakje om middemacht! Een prachtig (voorlees) verhaal voor kinderen vanaf 5 jaar. Met zeer mooie, paginagrote tekeningen.

Barbara Shook Hazen & Tony Ross – Uitgeverij Sjaloom/Bakermat Uitgevers – 015-21 64 60 – 32 blz. – 430 fr.

• Een droom achterna

Dit originele prentenboek vertelt het verhaal van Christoffel Columbus die over zee naar Indië wilde varen en daarbij Amerika ontdekte. De tekst geeft documentatie én fantasie. De pasteltekeningen illustreren hoe Columbus het starre Middeleeuwse denken doorbrak.

Peter Sis – Van Goor/Standaard Uitgeverij – 03-239 59 00 – 32 blz. – 450 fr.

• Schatkist

Een zeer gevarieerd pakket om op een speelse wijze de taal-leesontwikkeling van kleuters te stimuleren. Twee voorleesboeken, een handleiding en een opbergkist vormen het basismateriaal. Daarnaast zijn er prentenboeken, audiocassettes, een bronnenboek enz.

Infobok – 014-30 04 77

SECUNDAIR ONDERWIJS

S

• Lessen in orde

Onderzoekers vroegen leerlingen uit de voorlaatste klas secundair onderwijs wat zij denken over cijfers, leraars, vakken en gezelligheid op school. Ze vertrokken van de idee dat er wel eens een verband zou kunnen bestaan tussen de strakheid van een schoolregi-

me en de motivatie van de leerlingen. Die idee is bevestigd: op traditioneel georganiseerde scholen zitten vooral negatief gemotiveerde leerlingen, alleen op vernieuwingsscholen (groepswerk, thematisch geordende leerstof) vind je leerlingen met een positieve én actieve houding.

Toch één ontzuivering: voor de modale leerling begint het echte leven sowieso pas als de schooldag achter de rug is.

M.A.J.M. Matthijssen – Uitgeverij Acco – 016-29 11 00 – 154 blz. – 740 fr.

• Euro Handelswoordenboek

Alle belangrijke handelsbegrippen in zeven talen in één band: Duits, Engels, Frans, Spaans, Portugees, Italiaans en zelfs Nederlands. Zo'n 3000 begrippen uit het bankwezen, de verzekeringsbranche, de financieringswereld, export en import en handelsverkeer staan hierin opgenomen.

Elmar/Standaard Uitgeverij – 03-239 59 00 – 600 blz. – 990 fr.

• Tien voor taal 2

Een tweede bundel met opnieuw tien volledige spellen om uw kennis van de Nederlandse taal op een ludieke manier te testen. Natuurlijk krijgt u alle correcte antwoorden. U kunt het ook met meer deelnemers spelen. Waarom zou u uw leerlingen niet eens op de rooster leggen?

Jan Meulendijks & Bart Schuil – Tirion/Standaard Uitgeverij – 03-239 59 00 – 96 blz. (losbladig) + spelvellen – 395 fr.

KLASSETIP VAN DE MAAND

B

• Zebraboeken

De Zebrareeks is compleet. De 42 boeken bieden lezers van 9 tot 12 jaar een hele bibliotheek van zeer diverse verhalen. Zebraboeken laten kinderen kennis maken met fantasie en realistische verhalen, verhalen over vroeger, griezelen en avonturenverhalen enz. Voor elk wat wils: grappig, interessant, spannend of gevoelig. Tweeëntveertig maal gewaarborgd leesplezier dat jonge lezers naar méér doet snakken.

Zwijsen/Infobok – 014-30 04 77 – 300 fr. per deel

hoger onderwijs? Veel laatstejaars secundair onderwijs gaan in september of oktober deze nieuwe uitdaging aan. Speciaal voor hen organiseert het VLEKHO op 7 en 8 september

een **tweedaagse training Studievaardigheden**. Het accent ligt op oefening, op zelf actief zijn: video-opnamen, confrontatie-oefeningen, rollenspel enz. De training kost 3000 fr.,

alles (ook twee middagbroodmaaltijden) inbegrepen. □

VLEKHO – Brussel – Dienst Informatie – Koningsstraat 336 – 1210 Brussel – 02-221 12 11

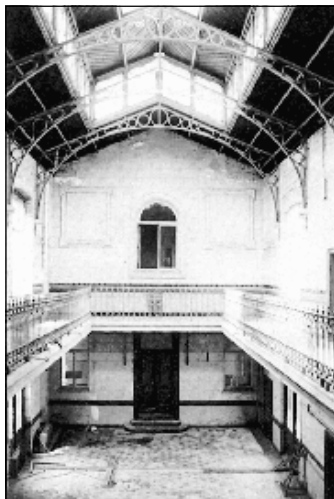
SCHOOLARCHITECTUUR **S**

De *Open Monumentendag 92* vindt plaats op zondag 13 september. Dit jaar is het centrale thema **merkwaardigeschoolgebouwen** en hun architectuur (zie ook **KLASSE 22**).

Er is nu ook een **documentatiemap** rond dit thema. De map is vooral gericht op leraars secundair onderwijs. Hij bevat een leesrooster (het schoolgebouw «lezen» vanuit bepaalde architectonische accenten), een algemene tekst voor het geschiedenisonderwijs (alle niveaus), illustratiemateriaal en een bibliografie.

De map wordt deze maand aan alle Vlaamse scholen voorge-steld. Leraars kunnen de map verkrijgen bij het Secretariaat. □

Secretariaat Open Monumentendag Vlaanderen – Koning Boudewijnstichting – Brederodestraat 21 – 1000 Brussel – ☎ 02-511 18 40

EUROPA 1992 **B**

Het Nederlandse *Centrum voor Europese Vorming* presenteert een nieuwe **activiteitenmap** over de Europese samenwerking en de landen van de EG. De stevige schoolmap voor **leerlingen van 9 tot 12 jaar** bevat 30 activiteiten: spellen, puzzels, kaarten, verhalen, liedjes, rollenspelen, een quiz, een toneelstuk, een tijdbalk enz. Voor de leraar is er een handleiding en voor de leerlingen zijn er kopieerbare info-en werkbladen. Er zijn activiteiten voor individueel werk, groeps- en klassikaal werk. Allerlei thema's komen aan bod: geschiedenis, bestuur, weer, toerisme, milieu, taal, gebouwen enz.

De map telt 168 blz. in een stevige ringmap en kost ongeveer

1250 fr., verzendingskosten niet inbegrepen. □

CEVNO – Nassauplein 8 – 1815 GM Alkmaar – Nederland – ☎ 00-31-72-118 502

KEN UW RECHT! **A**

Bijna gelijktijdig verschenen drie brochures die **de rechten van de burger** vanuit een aparte invalshoek nader belichten.

- *Je rechten t.o.v. politie en/of rijks-wacht* gaat over items die jongeren aanbelangen: identiteitscontrole, meningsuiting (vb. hoe mag ik een pamflet verspreiden?, hoe kan ik een betoging organiseren?), geluidshinder, dronkenschap, een aangifte doen, de ondervraging, de huiszoeking, de inbeslagneming, weerspan-nigheid, smaad en handboeien.

Info Jeugd Nationaal – Prinsstraat 15 – 2000 Antwerpen – ☎ 03-231 07 58 – 100 fr. + verzendingskosten.

- *Rechten van de mens en de politie* gaat over hetzelfde fenomeen, maar van de andere kant bekeken: wat mag de politie allemaal doen zonder dat uw rechten als burger daarbij geraakt worden. Voor bijna identieke items als hierboven worden de bevoegdheden van de politie uit de doeken gedaan (150 fr., verzendingskosten inbegrepen).

- *De rechten van het kind* bespreekt de UNO-conventie voor de rechten van het kind (vorig jaar ook door België goedgekeurd), de positie van de minderjarige voor het Europees Hof in Straatsburg en het statuut van de minderjarige in ons Belgisch recht (200 fr., verzendingskosten inbegrepen). □

Liga voor Mensenrechten – Universiteitstraat 8 – 9000 Gent – ☎ 091-64 68 77

VOORDRACHTEN **A**

Het academisch personeel van de *Universiteit Gent* verzorgt voordrachten over het hele Vlaamse land. In de nieuwe editie van het *Voordrachten-pakket* vindt u maar liefst 229 voordrachtgevers en enkele honderden kant-en-klare titels van voordrachten. Tussen *Antonia Aelterman* (onderwijs en vorming) en *Jean-Jacques Wyndaele* (medische wetenschappen) ligt een immens terra incognita. Honorarium en vervoerskosten komt u overeen met de voordrachtgever. De brochure is gratis. Vraag ze aan. □

RUG – Dienst voor Culturele Aangelegenheden en Public Relations – St.-Pietersnieuwstraat 25 – 9000 Gent – ☎ 091-64 30 67

Centrum voor Be-roepsvervolmaking Leraren – **UIA** – *Univer-siteitsplein 1 – 2610 Wil-rijk* – ☎ 03-820 29 61

A – Vakantiecursussen **Infor-matica**: Initiatie MS-DOS (1 en 2 juli); Beheer harde schijf (1 tot 3 juli); Datacommunicatie (26 en 27 augustus); WordPerfect (24 tot 27 augustus).

– Introductie **Biotechnologie**: 29 juni tot 1 juli.

□ **Dienst voor Studietoeladvies KUL** – *Eric Depreuw* – *Naamsstraat 63 – 3000 Leuven* – ☎ 016-28 43 42

A – **STAR 92**: 17 tot 19 juli.

Het 13de congres van de Stress and Anxiety Research Society (STAR) vindt dit jaar plaats in Leuven. Op het programma staan thema's als het verband tussen faalangst en presteren; stress, angst en gezondheidsproblemen; stressmanagement; voorkomen, training van weerbaarheid tegen en behandeling van stress en angst in het lager, secundair en hoger onderwijs enz.

□ **Impuls/Elcker-Ik** – *Albertlaan 27 – 3200 Aarschot* – ☎ 016-56 95 68

A – **Vrouwenleerroute**: elke vrijdag van 2 oktober tot einde mei 1993, de schoolvakanties uitgezonderd + 2 weekends (in Kessel-Lo). Een bijscholing over de maatschappelijke en individuele positie van de vrouw. Vooral voor vrouwen die werken met vrouwen.

□ **Kristenen voor het Socialisme** – *K. Albertlaan 2 – 3010 Kes-*

sel-Lo – ☎ 016-35 05 77

A – **Bevrijdingsdagen**

1992: Onze wortels, vijf-honderd jaar na Colum-bus (van 12 tot 16 juli in de Hoge Rielen te Lichtaart); In **relaties** recht doen aan jezelf en aan elkaar: een week over liefde, seksualiteit en relaties (van 2 tot 9 augustus in Averbode). Er is telkens een aangepast programma voor uw kinderen.

□ **Kasteel Mariagaarde** – *Kas-teelstraat 10 – 3840 Hoepertingen-Borgloon* – ☎ 012-74 11 31

A – Cultuurhistorische verkenning-sweek **glazenierskunst** (6 tot 10 juli); Proeve van **Aquarel** (20 tot 23 juli of 3 tot 6 augustus); Schep-ping in **watervarf** (6 tot 9 juli); **Draai-aarde-werk** (6 tot 9 juli); **Zijde** schilderen (basiscursus 6 tot 9 juli, gevorderden 3 tot 6 augustus); **Raamweven** (3 tot 6 augustus).

□ **Omschakelen** – *Uitbreidings-straat 498 – 2600 Berchem* – ☎ 03-230 54 72

A – **Vrouwen**: beter functioneren op het werk (9 tot 11 juli + 1 follow-up-dag); Loopbaanplanning (6 tot 8 augustus + 1 follow-up-dag).

□ **Werkgroep Technologie** – *Blijde Inkomststraat 109 – 3000 Leuven* – ☎ 016-23 26 49

A – Projectweek voor creatieve **zonnebouwers**: realisatie en concept (7 en 8 juli); praktische initia-tie (9 en 10 juli); zonneregeltiek-niek (11 en 12 juli).

VREEMDE FOTO'S **B**

Het *Museum voor Fotografie* gaat het multiculturele karakter van de stad Antwerpen op gevoelige plaat vast-leggen. Het museum is dan ook op zoek naar een twintigtal Antwerpse vijfde- en zesdeklassers (basisschool) van **vreemde origine en cultuur** om in september mee te werken aan een foto-atelier. Gedurende een tiental sessies begeleidt het museum deze jongeren bij het maken van foto's van hun eigen cultuur en leefwereld. Hieruit put het museum vervolgens het materiaal voor een tentoonstelling in 1993 ter gelegenheid van *Antwerpen-Culturele hoofdstad van Europa*. □

Museum voor Fotografie – Educatieve dienst – Ann Van Dyck – Waalse Kaai 47 – 2000 Antwerpen – ☎ 03-216 22 11

EEN FRANS BAD **S**

Jongeren van 10 tot 18 jaar kun-nen in Parijs een zomers bad in de Franse taal nemen. Tijdens deze **zomertaalstages** kunt u lessen Frans (drie of vier uur per dag) combine-ren met excursies, tennis, surfen, paardrijden, waterski of omnisport. De lessen Frans zijn sterk gericht op conversatie in de courante spreek-taal.

Andere programma's: Frans voor volwassenen (het hele jaar door), Engels voor jongeren en voor vol-wassenen, Frans in Québec, au pair in Frankrijk en een verblijf in een Amerikaans gezin. □

ADP – Th. Sevenslaan 170 bus 21 – 8500 Kortrijk – ☎ 056-20 08 53

LACHEN MET WERKWOORDEN

A

Frank Pollet vindt werkwoorden **vervoegen** een lachertje. Hij bewerkt grappen, raadsels, door-denkertjes enz. tot oefeningen op de vervoeging. Dat heeft twee voordelen: de leerlingen maken de oefening graag én de werkwoorden staan in een gewone, zinvolle context.

De reeks telt vier deeltjes: tegenwoordige tijd, verleden tijd, voltooid deelwoord en gemengde oefeningen. De auteur mikt vooral op de vierde, vijfde en zesde klas lager onderwijs, maar ook leerlingen uit de eerste jaren secundair onderwijs, alfabetiseringsgroepen enz. kunnen hier veel baat bij hebben.

U (betalen)... 40 fr. per exemplaar als u minder dan 20 exemplaren (bestellen)... en 30 fr. bij grotere bestellingen, verzendingskosten niet inbegrepen. □

Inlichtingen:

Onderwijs-Service – Spoorwegstraat 19 – 9250 Waasmunster – ℓ 052-46 19 62

Bestellingen:

Centrum Informatieve Spelen – Naamsesteenweg 164 – 3001 Leuven – ℓ 016-22 25 17

VREDESONDERZOEK

S

Het Leuvense Centrum voor Vredesonderzoek publiceert regelmatig nieuwe cahiers. *Hoe veilig zijn we in Europa?*, *Internationale conflictdynamieken* *Het 5000-200 probleem: enkele nota's over etnische en nationalistische conflicten* (de problematiek van 5000 nationaliteiten in 200 landen) zijn enkele recente titels. Deze Cahiers kunt u gratis verkrijgen.

Luc Reyckers schreef ook *Notities bij Vredesonderzoek en Internationale Conflictbeheersing* (656 blz., 750 fr.). Deze publikatie geeft een overzicht van enkele sleutelbegrippen, analytische denkkaders en problemen van het vredesonderzoek. □

Centrum voor Vredesonderzoek – KUL – E. Van Evenstraat 2B – 3000 Leuven – ℓ 016-28 32 41

SPELEND LEREN

B

«Uw kind doet het prima, maar af en toe laat het een steekje vallen. Graag thuis wat bijwer-

ken», zegt de onderwijzer op het oudercontact. *Lexidata* kan hier een oplossing bieden.

Het is een **educatief spel** dat bestaat uit een verzameling kaarten met telkens twaalf meerkeuzevragen. Het kind stopt de oplossingen in een eenvoudig toestelletje. Als de twaalf antwoorden correct zijn rinkelt er een belletje. Geen belletje? Zoeken naar de fout!

Er zijn mappen voor elke leeftijd: speelmappen voor de kleuters, reken- en taalmappen voor de eerste, tweede en derde klas. Het toestel kost 1100 fr., één map kost 460 fr., twee of drie mappen 440 fr. en vanaf vier mappen betaalt u nog 400 fr. per map. En waarom zou u dit niet eens in de klas proberen? □

Davidfonds/Infodok – Brabaconnestraat 95A – 3000 Leuven – ℓ 016-22 87 44

BLITS

A

Blits is een tijdschrift voor mensen die heel veel moeite hebben met lezen. Vooral voor volwassen mentaal gehandicapten is er in ons taalgebied weinig leesmateriaal beschikbaar. Blits vult hier een lacune op.

Blits verschijnt zesmaal per jaar. Het bestaat uit een tijdschrift, een cassette en een krantje. Het tijdschrift heeft telkens een ander thema. De cassette is er vooral voor ernstiger mentaal gehandicapten. Ze geeft een uur luisterplezier met extra informatie over de verschillende rubrieken en met muziek. Het krantje brengt vooral actueel nieuws en lezersbrieven.

Een abonnement op Blits kost 750 fr. per jaar. Als u ook de cassette wilt ontvangen betaalt u 1800 fr. per jaar. Voor groepsabonnementen zijn er aanzienlijke kortingen. □

Davidfonds/Infodok – Brabaconnestraat 95 A – 3000 Leuven – ℓ 016-22 87 44

CULTUUR IN LIMBURG

A

Van 6 tot 10 juli kunt u – ontspannend én leerrijk – kennismaken met cultuur in Limburg. Het mysterieuze Maasland met zijn mooie kerkjes en zijn sagen en legenden. De orgelmuziek, de stedelijke cultuur in het graafschap Loon en het begijnhoffenomeen staan eveneens op het programma. U verblijft trouwens in het unieke kader van de Landcommanderij Alden Biesen. Een week cultuur in Limburg kost 9950 fr. (internaat, alles inbegrepen) of 8450 fr. (externaat). U moet wel inschrijven vóór 15 juni.

Limburgse Volkshogeschool – Stationsplein 3 – 3500 Hasselt – ℓ 011-22 76 24

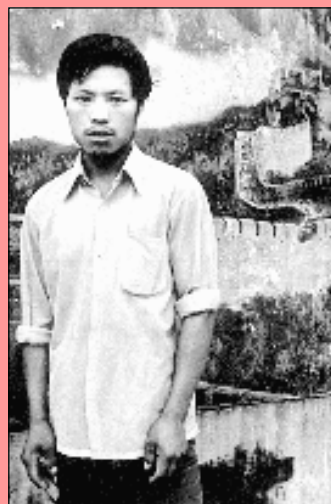
CHINA OP FOTO

A

China in mijn album is een **fotowedstrijd** voor iedereen. De hoofdprijs is een reis naar China maar u kunt ook fototoestellen of abonnementen op tijdschriften winnen. Het thema is China en de Chinezen, ginder of hier, op z'n ruimst geïnterpreteerd. U kunt meedoen met minimum drie en maximum zes foto's, bij voorkeur ingekaderd. U kunt inschrijven tot 31 juli, het inschrijvingsrecht bedraagt 50 fr. per foto. Op 3 oktober worden de prijzen uitgereikt.

Op 13 juni is er een groot Chinees **kinderfeest** voor kinderen tot 12 jaar: oosterse magie, schmink- en verkleedstands, papierknippen, Chinees vissen «altijd beet» en Chinees schrift. Dat feest vindt plaats in Trefcentrum De Maelbeek – Hoornstraat 97 – 1040 Brussel.

Vereniging België-China – Middaglijstraat 13 – 1030 Brussel – ℓ 02-217 10 62

SPORT EN INTEGRATIE

A

De *Koning Boudewijnstichting* heeft een nieuwe campagne gelanceerd. *Sport als integratie* wil **maatschappelijk kwetsbare jongeren** meer kansen geven om in onze samenleving óók aan bod te komen.

De Stichting wil lokale initiatieven steunen die in 1993 worden gerealiseerd. Zowel de aankoop van materiaal als de aanleg van infrastructuur komen in aanmerking. Daarnaast kunt u ook steun krijgen voor andere activiteiten, samenwerkingsverbanden, sensibiliseringsacties en evenementen met hetzelfde doel. De actie richt zich niet in eerste instantie tot het onderwijs, wel tot werkingen met maatschappelijk kwetsbare jongeren. Toch lijken de scholen goed geplaatst om aan deze projecten mee te werken.

U stuurt uw dossier in ten laatste op 30 september. De selectie vindt plaats in oktober: een twintigtal projecten ontvangen een financiële steun van maximum 100.000 fr. en worden begeleid bij de uitvoering.

In het kader van de campagne verscheen het boek *Sport als integratie*. Naast een theoretisch denkkader geeft het ook een aanzet voor een beginnende praktijk en concrete tips voor de veldwerkers. Het boek kost 400 fr., verzendingskosten niet inbegrepen.

Koning Boudewijnstichting – Programma Jeugd – Brederodestraat 21 – 1000 Brussel – ℓ 02-511 18 40

POEZIEWEDSTRIJD

S

Ambrozijn organiseert een eerste *Internationale Ambrozijnwedstrijd voor Poëzie*. Iedere deelnemer mag **vóór 30 september** maximaal vijf gedichten insturen. Aan de wedstrijd zijn drie geldprijzen verbonden: 2500 fr. voor de eerste prijs, 2000 fr. voor de tweede en 1500 fr. voor de derde.

Leerlingen uit het secundair onderwijs mogen apart meedingen naar de *Ambrozijnjeugdwedstrijd voor Poëzie*. Voor hen zijn er drie eerste prijzen bestemd, één per graad.

Volledig reglement: Kulturele Kring Ambrozijn – Marleentje Nys – St. – Jacobsstraat 75 – 8900 Ieper – ℓ 057-20 97 71

INFOLIJN

A

De Infolijn **Jongerenrechten** is een service-telefoon waar u juridische informatie kunt krijgen over alle mogelijke facetten van de rechtspositie van de jongeren. Iedereen (jongeren, ouders en mensen die met jongeren werken) kan dagelijks van deze service gebruik maken.

Voortaan moet u hen bellen op het nummer **070-233 100**. Elke werkdag tussen 10 u. en 17 u. krijgt u een menselijke stem aan de lijn. Buiten deze uren hoort u een automatisch antwoordapparaat. Vanaf 1 juli is het oude nummer afgesloten. □

SPIRITUALITEIT

A

In september start de *Werkplaats voor Theologie en Maatschappij* (WTM) met een nieuwe cyclus van de **basisopleiding**. Die opleiding loopt over twee jaren van telkens 30 dagen. De cursisten zoeken samen naar «een bevrijdende spiritualiteit, naar een praktijk die hen meer weerbaar maakt, die probleemsituaties helpt verbeteren/veranderen, hier en nu, heel concreet». Deelnemen kost 5000 à 25.000 fr. al naargelang uw inkomen. □

WTM

Postbus 2 – 9150 Kruikeke
 ☎ 03-774 34 36

EEN KOP

S

«De kop» is het uithangbord van de persoonlijkheid. Om zelf een kop te tekenen hebben uw leerlingen wel een aantal gegevens nodig. *En face, en profile, à trois quarts* enz. zijn termen die dank zij het **nieuwe werkblad KOPtekenen** duidelijk worden. Meer dan twintig afbeeldingen tonen in een logische opbouw wat mogelijk is. Tien opdrachten zetten de leerling meteen aan het werk om het geleerde zelf toe te passen.

De werkbladen kosten 350 fr. per set van 10 exemplaren. □

Centrum Artistieke Vorming Hasselt
 Luikersteenweg 248
 3500 Hasselt
 ☎ 011-27 15 18

NIUWETENTOONSTELLINGEN

□ Klokken kijken:

A

Het *Vleesbuis* is een museum voor toegepaste kunst en archeologie. Elke tentoonstelling belicht een ander artistiek of ambachtelijk facet. Ditmaal staan de klokken, horloges en klokkenmakers centraal.

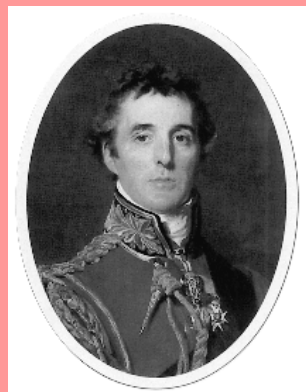
Schoolgroepen hebben gratis toegang. Een rondleiding kost 1000 fr. en duurt 2 uur (500 fr. per extra uur) voor een groep van maximum 25 personen. Er is ook een begeleidende brochure (150 fr.) waarin u alles leest over de Antwerpse klokken en klokkenmakers. U krijgt er zelfs tips om uw oude klok terug op slag te helpen.

Museum Vleeshuis – Vleeshouwersstraat 38-40 – 2000 Antwerpen – ☎ 03-233 64 04 – voor een rondleiding: ☎ 03-232 01 03 (vragen naar de gidsenbeurs)

□ Waterloo 1815

A

Uw leerlingen kunnen de Slag van Waterloo nog eens overdoen anno 1992. Er zijn drie mogelijkheden. Een didactisch-pedagogische handleiding (40 fr.) stelt u in staat om een bezoek in de klas voor te bereiden. Er is een handleiding voor leerlingen van 9 tot 11 jaar en één voor leerlingen van 12 tot 14 jaar. Er is echter ook een handleiding voor het bezoek aan de zalen. Dan moet u niets voorbereiden. De handleiding koppelt een brok geschiedenis aan een ludiek gedeelte: leren en plezier maken dus. In beide gevallen is de toegangsprijs 30 fr. (enkel Wellingtonmuseum) of 50 fr. (Wellington- & Caillonmuseum) voor leerlingen tot 12 jaar en 40 fr. respectievelijk 70 fr. voor leerlingen ouder dan 12 jaar. Een geleid bezoek is ook mogelijk: 100 fr. of 150 fr. voor leerlingen tot 12 jaar, 110 fr. of 170 fr. voor oudere leerlingen. U kunt uw bezoek aan de musea ook combineren met

een bezoek aan de Leeuw, het Visitorcentre, het Panorama of het Wassenbeeldmuseum. Daarvoor moet u

echter extra betalen (prijzen variëren tussen 20 fr. en 150 fr. per leerling). Leraars kunnen een **(gratis) didactisch bezoek** brengen aan de musea met o.a. een video-voorstelling. De data hiervoor worden bepaald naargelang van het aantal kandidaten.

Wellingtonmuseum – Chaussée de Bruxelles 147 – 1410 Waterloo – ☎ 02-354 78 06

□ De hemel op aarde:

A

van 11 juli tot 2 november.

Het Abtsgebouw Oudenburg (Marktstraat 25) toont 17de en 18de eeuwse devotieprenten. Enkele handschriften, verschillende druksels en uiteraard veel prenten schetsen niet alleen de geschiedenis van deze prenten maar ook hun historisch kader, de iconografie, de betekenis, de inhoud enz.

Leerlingen tot 12 jaar hebben gratis toegang. Secundaire klassen betalen 200 fr. voor een groep van maximum 20 leerlingen. Een geleid bezoek duurt één à anderhalf uur en kost 750 fr.

Dienst voor Cultuur en Toerisme – Brugsesteenweg 109 – 8460 Oudenburg – ☎ 059-26 88 91 of Stadhuis – Weststraat 24 – 8460 Oudenburg – ☎ 059-26 60 27

□ Spinnen: tot 30 september

A

Lekker griezelen: het Gentse Schoolmuseum heeft zijn spinnententoonstelling opnieuw geprogrammeerd. U leert er alles over de bouw van de spin, de soorten, het web, de prooi enz. geïllustreerd met didactische panelen en terraria met levende spinnen. U kunt er ook verschillende videofilms bekijken.

Voor het lager onderwijs zijn er aangepaste werkbladen (gratis voor het Gentse stedelijk onderwijs, 5 fr. per blad voor andere scholen). De toegang én de rondleidingen op ieders niveau zijn gratis voor schoolgroepen (20 à 25 leerlingen per groep).

Hortus Michel Thiery – Berouw 55 – 9000 Gent – ☎ 091-25 05 42

□ Belgische kunstenaars voor Documenta IX: tot 9 augustus.

In Deurle kunt u nu al kennismaken met recent en minder recent werk van de kunstenaars die ons land in Kassel vertegenwoordigen. De toegangsprijs is 20 fr. per leerling. Voor een geleid bezoek betaalt u 1000 fr. voor een groep van maximum 25 personen.

Museum Dhondt-Dhaenens – Museumlaan 14 – 9831 Deurle – ☎ 091-82 51 23

KLASSETIP VAN DE MAAND

□ Museum voor Sierkunst

A

Het Gentse Museum voor Sierkunst steekt in een nieuw kleedje. De nieuwbouw laat toe de vaste collectie (meubilair, wandschilderingen, keramiek, glas, textiel, tafelsilver, eetserviezen enz.) en de tijdelijke tentoonstellingen in de beste omstandigheden te tonen. Ook de Educatieve Dienst draait stilaan op volle toeren. U kunt hen ten allen tijde contacteren voor een geleid **thematisch bezoek** (een deel van) de collectie (1000 fr. per groep).

Het project *De klapbank voor Juffers* (zie ook KLASSE nr. 16) loopt gewoon door. Centraal staat de wooncultuur van de 18de eeuw.

Leerlingen van 10 tot 12 jaar krijgen eerst een inleidende diamontage. Vervolgens gaan ze met een werkboekje het museum in: nauwkeurig observeren én creatieve activiteiten vullen elkaar daarbij aan. Toegang en begeleiding zijn gratis, de werkboekjes kosten 10 fr. per exemplaar.

Voor het **secundair onderwijs** wordt dit museumbezoek aangevuld met een stadswandeling langs 18de eeuwse herenwoningen. De leerlingen betalen 20 fr. toegang en 1000 fr. per klas voor de begeleiding in het museum of 1500 fr. voor begeleiding in museum en stadswandeling.

Vanaf september is er ook *Tot Cieraet deser Stede*, een project over 16de- en 17de-eeuwse wooncultuur en meubelkunst. In eerste instantie komt hier alleen het secundair onderwijs aan bod (voorwaarden zie boven).

Tot 27 juli kunt u nog genieten van de eerste tijdelijke tentoonstelling in de nieuwbouw. *Vernieuwing in zilver* toont hoogtepunten van de edelsmeedkunst tussen 1880 en 1940: Jugendstil, Art Deco, Bauhaus enz. in 300 prachtige voorwerpen.

Leerlingen tot 12 jaar mogen gratis binnen, oudere leerlingen betalen 70 fr. Een geleid bezoek kost 1000 fr. per klas.

Museum voor Sierkunst – Educatieve Dienst – Bernadette De Loose – Jan Breydelstraat 5 – 9000 Gent – ☎ 091-25 66 76